

Briuselis, 2015 10 27
SWD(2015) 205 final

PART 1/3

KOMISIJOS TARNYBŲ DARBINIS DOKUMENTAS

**Europos standartizacijos, kuria padedama įgyvendinti Sąjungos teisės aktus ir politiką,
vadovas**

I DALIS

Komisijos standartizacijos prašymų Europos standartizacijos organizacijoms vaidmuo

Turinys

0.	ĮVADAS	3
1.	TIKSLAI	4
2.	EUROPOS STANDARTIZACIJOS VAIDMUO EUROPOS SĄJUNGOJE	5
2.1.	Informaciniai dokumentai, kuriais nustatoma ir įgyvendinama Sąjungos standartizacijos politika	5
2.2.	Pripažintos ESO.....	7
3.	KOMISIJOS STANDARTIZACIJOS PRAŠYMŲ VAIDMUO	8
3.1.	Standartizacijos prašymo sąvoka.....	8
3.2.	Standartizacijos prašymas – įgyvendinimo aktas	10
3.3.	Neatitikties standartizacijos prašymui padariniai	11
4.	KOMISIJOS PRAŠOMOS ATLIKTI EUROPOS STANDARTIZACIJOS DALYVIAI	11
4.1.	Pagrindiniai reglamente pripažinti dalyviai.....	11
4.2.	Komisijos vaidmuo.....	12
4.3.	Valstybių narių vaidmuo standartizavimo darbo metu.....	14
4.4.	ESO vaidmuo.....	14
4.5.	ESO, įskaitant NSI, vaidmuo.....	15
4.6.	Sąjungos finansuojamų Europos suinteresuotųjų šalių organizacijų vaidmuo	15
4.7.	Įmonių vaidmuo.....	16
5.	STANDARTIZACIJOS PRAŠYMO TEIKIMO SĄLYGOS.....	16
5.1.	Metinis standartizacijos prašymų planavimas	16
5.2.	Pagrindinės standartizacijos prašymo teikimo sąlygos	17
5.3.	Parengiamieji ir papildomi veiksmai, susiję su Europos standartizacija.....	20
5.4.	Sritys, kuriose gali būti naudojami standartizacijos prašymai	21
5.5.	Sritys, kuriose turi būti naudojami standartizacijos prašymai	22
6.	STANDARTIZACIJOS PRAŠYMO TAIKymo SRITIS, PRAŠOMO ATLIKTI DARBO PROGRAMA IR GALIOJIMAS.....	23
6.1.	Standartizacijos prašymo taikymo sritis.....	23
6.2.	Prašomo atlikti darbo programos ir darbo programų pakeitimai.....	24
6.3.	Standartizacijos prašymo galiojimas	24
6.4.	Europos standartų, kuriais padedama įgyvendinti Sąjungos teisės aktus, patikslinimai.....	25
6.5.	Poveikis pagal Direktyvą 98/34/EB pateiktiems standartizacijos prašymams.....	26

7.	ESO PARENGTŲ DOKUMENTŲ ATITIKTIES VERTINIMAS	26
7.1.	Atitikties vertinimo priežastys ir apimtis	26
7.2.	Atitikties vertinimo būdas	27
7.3.	Atitikties vertinimo rezultatų naudojimas	28
I	PRIEDAS. AIŠKINAMOJI INFORMACIJA.....	29
II	PRIEDAS. INFORMACINIAI DOKUMENTAI APIE SĄJUNGOS STANDARTIZACIJOS POLITIKĄ	32

0. ĮVADAS

Ši *Europos standartizacijos vadovą* sudaro šios su standartizacijos prašymais susijusios dalys:

I dalis apie Komisijos standartizacijos prašymų Europos standartizacijos organizacijoms (toliau – ESO) **vaidmenį**; ši dalis skirta Komisijos pareigūnams ir visiems Europos standartizacijos sistemos dalyviams;

II dalis apie Komisijos standartizacijos prašymų **rengimą ir priėmimą**; ši dalis skirta Komisijos pareigūnams ir

III dalis apie ESO atliekamo standartizacijos prašymų **vykdymo gaires**; ši dalis skirta ESO ir jų techninėms institucijoms.

Vadovas pirmą kartą paskelbtas 2003 m., o pirmą kartą peržiūrėtas 2009 m. Šioje antroje peržiūroje redakcijoje atsižvelgiama į veiksmus, nustatytus Komisijos 2011 m. birželio mėn. paskelbtame komunikate „Strateginė Europos standartų vizija. Tolesni tvaraus Europos ekonomikos augimo iki 2020 m. skatinimo ir spartinimo veiksmai“¹, ir į Reglamento (ES) Nr. 1025/2012² dėl Europos standartizacijos (toliau – „reglamentas“) reikalavimus. Pirminės redakcijos dokumentas buvo parengtas atsiliepiant į 1999 m. rezoliucijoje išdėstytą Tarybos prašymą:³

„Taryba ragina Komisiją

- užtikrinti, kad pagal naująjį požiūrį būtų kruopščiai ir veiksmingai rengiami standartizacijos įgaliojimai, o valstybėms narėms ir Europos standartų institucijoms būtų suteikta pakankamai galimybių prisidėti prie šios veiklos;
- užtikrinti, kad įgaliojimuose nustatyta standartizacijos veikla būtų nuodugniai stebima ir kad Europos standartų institucijose būtų iširtos atitinkamos priemonės pakankamai pažangai užtikrinti.“

Peržiūrėtu vadovu (kaip ir reglamentu) taip pat atsiliepiama į 2010 m. spalio 21 d. Europos Parlamento rezoliuciją dėl Europos standartizacijos ateities:⁴

„Europos Parlamentas, <...>

15. <...> pabrėžia, kad Europos teisės aktų leidėjas turi būti dėmesingas ir tikslus nustatydamas svarbius reglamento reikalavimus, o Komisija turi aiškiai ir tiksliai įgaliojimuose apibrėžti standartizacijos darbo tikslus; pabrėžia, kad standartų kūrėjai turėtų tik nustatyti technines teisės aktų leidėjo nustatytų tikslų įgyvendinimo priemonės, taip pat užtikrinti aukštą apsaugos lygį; <...>

¹ COM(2011) 311 *final*, 2011 6 1; žr. II priedą.

² 2012 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1025/2012 dėl Europos standartizacijos, kuriuo iš dalies keičiamos Tarybos direktyvos 89/686/EEB ir 93/15/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 94/9/EB, 94/25/EB, 95/16/EB, 97/23/EB, 98/34/EB, 2004/22/EB, 2007/23/EB, 2009/23/EB ir 2009/105/EB ir panaikinamas Tarybos sprendimas 87/95/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 1673/2006/EB (OL L 316, 2012 11 14); žr. II priedą.

³ OL C 141, 2000 5 19.

⁴ 2010/2051(INI);
[http://www.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=en&reference=2010/2051\(INI\)](http://www.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=en&reference=2010/2051(INI)).

22. ragina Komisiją persvarstyti ir racionalizuoti standartizacijos įgaliojimų perdavimo ESO procesą, kad būtų įtrauktas konsultacijų su suinteresuotosiomis šalimis etapas ir nuodugni analizė, kuri pagrįstų naujo standarto nustatymo veiklos būtinumą, siekiant užtikrinti standarto nustatymo svarbumą, išvengti kartojimo ir skirtingų standartų ir specifikacijų dauginimo; <...>“.

Pirminiame vadove daugiausiai aptariami standartizacijos prašymai, teikiami tik pagal su produktais susijusius Sąjungos derinimo teisės aktus (t. y. naujojo požiūrio teisės aktus), o ši peržiūrėta jo redakcija apima daug platesnę taikymo sritį ir atitinka reglamente išdėstytą peržiūrėtą Sąjungos standartizacijos politiką.

I–III dalyse neaptariami oficialūs prieštaravimai dėl darniųjų standartų arba darniųjų standartų nuorodų paskelbimas *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.⁵

Peržiūrėtą vadovą (kurį Komisija pateikė Standartų komitetui) Komisija parengė siekdama jį atnaujinti ir atsižvelgti į reglamentu nustatytus produktams bei paslaugoms skirtų Europos standartų ir Europos standartizacijos leidinių rengimo taisyklių pakeitimus ir taip padėti įgyvendinti Sąjungos teisės aktus ir politiką.

1. TIKSLAI

Šio dokumento tikslas – užtikrinti, kad būtų vienodai suprantamas Komisijos standartizacijos prašymų (toliau – „įgaliojimų“) Europos standartizacijos organizacijoms vaidmuo⁶ ir įvairių dalyvių vaidmuo ir pareigos planuojant, rengiant ir vykdant šiuos prašymus. Jis skirtas visiems Europos standartizacijos sistemos dalyviams ir ypač Komisijos pareigūnams, valstybių narių ir ELPA šalių valdžios institucijoms, ESO, reglamento III priede⁷ nurodytoms organizacijoms, nacionalinėms standartizacijos institucijoms (toliau – NSI) ir visoms Europos standartizacijos suinteresuotosioms šalims.

Pagal reglamento 1 straipsnį ir 10 straipsnio 1 dalį **Europos standartizacija Sąjungoje gali būti pasitelkta kaip politikos priemonė, kuria padedama įgyvendinti su produktais ir paslaugomis susijusius Sąjungos teisės aktus ir politiką**. Komisija, pateikdama standartizacijos prašymą, ESO gali prašyti parengti **Europos standartus** arba **Europos standartizacijos leidinius**,

- kuriuose atsižvelgiama į viešąjį interesą ir į prašyme aiškiai išdėstytus politikos tikslus;
- kuriuose atsižvelgiama į rinkos tendencijas ir
- kurie grindžiami bendru sutarimu.

Prašyme taip pat **išdėstomi „turinio reikalavimai, kuriuos turi tenkinti dokumentas, ir jo priėmimo terminas“**.

Reglamentu padaryta didelių pakeitimų, susijusių su standartizacijos prašymų **planavimo, rengimo, priėmimo, tvirtinimo ir vykdymo** procesais, siekiant didinti

⁵ Šie klausimai bus aptarti kituose dokumentuose.

⁶ Žr. reglamento I priedą: ESO yra Europos standartizacijos komitetas (CEN), Europos elektrotechnikos standartizacijos komitetas (CENELEC) ir Europos telekomunikacijų standartų institutas (ETSI).

⁷ http://ec.europa.eu/growth/single-market/european-standards/key-players/index_en.htm.

įtrauktį, skaidrumą ir atitiktį prašyme išdėstytiems reikalavimams. Jame taip pat numatytas tvirtas teisinis pagrindas teikti prašymus tose srityse, kurių neapima su produktais (t. y. ir su paslaugomis) susiję Sąjungos derinimo teisės aktai, o jei atitinkamų Sąjungos teisės aktų nėra, Komisijai leidžiama teikti Sąjungos politiką atitinkančius prašymus ir prašyti ESO rengti ne Europos standartus, o Europos standartizacijos leidinius⁸.

Šis vadovas yra rekomendacinis dokumentas dėl visų standartizacijos prašymų Europos standartizacijos organizacijoms, kuriuos Komisija priima remdamasi reglamento 10 straipsnio 1 ir 2 dalimis. Jame taip pat paaiškinamas reglamento poveikis prieš jam įsigaliojant pateiktų prašymų vykdymui.

Tam tikruose sektorių Sąjungos teisės aktuose⁹ gali būti specialiųjų nuostatų dėl standartizacijos prašymų apimties, turinio ir priėmimo, kurios nėra konkrečiai aptariamoms šiame dokumente.

Šiame dokumente ypač daug dėmesio skiriama prašymams parengti Europos standartus, kuriais padedama įgyvendinti Sąjungos teisės aktus, siekiant užtikrinti nuoseklų netiesioginių nuorodų teikimo¹⁰ taikymą darniesiems arba kitiems Europos standartams ir su jais susijusiems procesams.

Prieduose pateikiama aiškinamoji informacija apie standartizacijos vaidmenį įgyvendinant viešąją politiką ir nuorodos į pagrindinius informacinius dokumentus.

2. EUROPOS STANDARTIZACIJOS VAIDMUO EUROPOS SĄJUNGOJE

2.1. Informaciniai dokumentai, kuriais nustatoma ir įgyvendinama Sąjungos standartizacijos politika

Pagrindiniai Sąjungos standartizacijos politikos principai išdėstyti šiuose dokumentuose:

a) Reglamente (ES) Nr. 1025/2012 dėl Europos standartizacijos

Reglamentas yra Komisijos prašymų Europos standartizacijos organizacijoms parengti Europos standartus arba Europos standartizacijos leidinius padedant įgyvendinti Sąjungos teisės aktus ir politiką teisinis pagrindas.

Jame akivaizdžiai teikiama pirmenybė tam, kad šiais „ESO leidiniais“ būtų naudojamos įgyvendinant Sąjungos teisės aktus ir politiką. Jame taip pat nustatytos taikytinos

⁸ Sąvoka „Europos standartizacijos leidinys“ reglamento 2 straipsnio 2 dalyje apibrėžta kaip „bet kuri kita Europos standartizacijos organizacijos patvirtinta daugkartiniam ar nuolatiniam taikymui skirta techninė specifikacija, išskyrus Europos standartą, kurios reikalavimų laikytis nėra privaloma“.

⁹ Pvz., Reglamentas (ES) Nr. 305/2011 dėl statybos produktų.

¹⁰ Šiame dokumente:

- „netiesioginių nuorodų teikimas“ (į standartus Sąjungos teisės aktuose) – tai toks metodas, kai Sąjungos teisės aktuose pateikiama bendroji nuoroda į konkrečiai nenurodytus darniuosius arba kitus Europos standartus, priimtus remiantis Komisijos prašymu, o tiksliai tų standartų nuorodas Komisija vėliau skelbia Oficialiajame leidinyje pagal reglamento 10 straipsnio 6 dalies ir (arba) kitų sektorių teisės aktų reikalavimus;
- „tiesioginių nuorodų teikimas“ (į standartus Sąjungos teisės aktuose) – kai atitinkamuose Sąjungos teisės aktuose teisės aktų leidėjo nustatyta tvarka pateikiama tiksli nuoroda į standartą ar į jo dalis.

procedūros, kai remiantis darniaisiais standartais daroma atitikties teisės aktų reikalavimams prielaida:

- darniųjų standartų kokybės reikalavimų nustatymas;
- darniojo standarto nuorodų skelbimo Oficialiajame leidinyje sąlygos ir
- procedūra, susijusi su oficialiais prieštaravimais dėl darniųjų standartų siekiant neleisti daryti atitikties prielaidos, ją pašalinti, apriboti arba patvirtinti.

Reglamente yra nustatyti skaidrumo ir įtraukties reikalavimai Europos standartizacijos organizacijoms ir nacionalinėms standartizacijos institucijoms siekiant išvengti galimo neigiamo poveikio, kuris gali atsirasti dėl nepakankamo tiesioginio suinteresuotųjų šalių (pvz., MVĮ arba vartotojų) dalyvavimo arba atstovavimo nustatant standartus arba dėl nepakankamo informavimo apie standartizacijos institucijų darbo programas. Jame taip pat įtvirtintas Europos standartizacijos veiklos teisinis pagrindas.

b) sektorių teisės aktai

Kai kuriuose Sąjungos sektorių teisės aktuose Europos standartai gali būti nurodomi kaip savanoriška atitikties teisės aktų reikalavimams užtikrinimo priemonė arba kai kuriais atvejais – kaip privaloma priemonė¹¹ (pvz., siekiant suskirstyti reglamentuojamus objektus). Šiuose teisės aktuose nustatytas techninių specifikacijų, kurios turi būti patikslintos Komisijos prašomuose parengti Europos standartuose, pagrindas. Juose taip pat gali būti nustatyti išsamesni reglamente išdėstytų procesų reikalavimai arba sąlygos, pvz., dėl standartizacijos prašymų priėmimo, standarto nuorodos paskelbimo Oficialiajame leidinyje ir prieštaravimo dėl standartų. Šie ypatumai šiame dokumente išsamiau neaptariami.

c) metinė Europos standartizacijos Sąjungos darbo programa (SDP)

Pagal reglamento 8 straipsnį Komisija kiekvienais metais priima komunikatą, kuriame, atsižvelgiant į Sąjungos ilgalaikę augimo strategiją ir į kitas Sąjungos politikos sritis, nustatomi strateginiai Europos standartizacijos prioritetai. SDP taip pat nurodoma, kokius Europos standartus ir Europos standartizacijos leidinius Komisija ketina prašyti parengti Europos standartizacijos organizacijų.

d) bendrosios bendradarbiavimo su ESO gairės

Bendrosios CEN, CENELEC ir ETSI, Europos Komisijos ir Europos laisvosios prekybos asociacijos (ELPA) bendradarbiavimo gairės¹² yra išdėstytos politiniame dokumente ir grindžiamos susitarimu, kuris pirmą kartą sudarytas 1984 m., o peržiūrėtas 2003 m.

Dokumente partneriai patvirtina bendrą savo požiūrį į Europos standartizacijos vaidmenį ir į jos principus (pvz., atvirumą, skaidrumą ir nešališkumą) ir norą bendradarbiauti pagal šiuos principus prisidedant prie Europos politikos įgyvendinimo. Kai kurie iš tų principų vėliau tapo reglamento teisiniais reikalavimais.

e) partnerystės pagrindų susitarimai

¹¹ Pagal Komisijos politiką siekiama skatinti savanoriškai taikyti standartus ir stengtis nereikalausti privaloma tvarka teikti standartų nuorodų Sąjungos teisės aktuose.

¹² OL C 91, 2003 4 16.

Reguliariai peržiūrimuose Komisijos ir ESO partnerystės pagrindų susitarimuose¹³ nustatomi bendri bendradarbiavimo tikslai ir administracinės bei finansinės sąlygos, susijusios su dotacijų skyrimu Europos standartizacijos organizacijoms remiantis reglamento 15 ir 17 straipsniais.

2.2. Pripažintos ESO

Europos Sąjungoje norint sėkmingai įgyvendinti bendrąją rinką, reikia ne tik pakankamo teisinių reikalavimų derinimo, bet ir kitų priemonių, įskaitant tarpusavio pripažinimo principo ir Europos ir nacionalinio standartizavimo darbo taisyklių taikymą. Europos standartizacija sukuriama bendri standartai, kurie plačiai naudojami ir pripažįstami visoje Sąjungoje, ir užtikrinama, kad dėl nacionalinės standartizacijos nekiltų nereikalingų prekybos kliūčių, prieštaraujančių pagrindinėms bendrosios rinkos taisyklėms.

Reglamente aiškiai pripažįstama, kad ESO ir Europos standartai yra svarbios Sąjungos standartizacijos politikos tikslų įgyvendinimo priemonės. ESO atrenkamos ne tik pagal istorinius veiksniai, bet ir atsižvelgiant į tai, kad jos dirba pagal pripažintas procedūras, kuriomis skatinama derinti savanoriškai taikomus nacionalinius standartus.

Įsigaliojus Direktyvai 83/189/EEB¹⁴, Europos ir nacionalinių standartizacijos institucijų veikla Sąjungoje reglamentuojama keitimosi informacija nuostatomis, kuriomis siekiama užkirsti kelią prekybos kliūtims. Su ESO bendradarbiaujančios NSI yra prisiėmusios bendrą savanorišką įsipareigojimą derinti savanoriškai taikomus nacionalinius standartus ir taip, savo ruožtu, reikšmingai prisideda prie bendrosios rinkos veikimo.

ESO yra Sąjungos tinkamos strateginės partnerės dėl kelių priežasčių:

- ESO dirba Europos lygmeniu, o NSI bendradarbiauja kuriant bendrus Europos standartus; taip užkertamas kelias tam, kad būtų rengiami nacionaliniai standartai, dėl kurių, net jei jie nėra nurodyti nacionalinės teisės aktuose, gali atsirasti techninių prekybos kliūčių;
- pagal ESO vidaus taisyklės reikalaujama, kad NSI nacionaliniais standartais perkeltų visus Europos standartus ir panaikintų bet kokius prieštaraujančius nacionalinius standartus;
- pasirašyti ESO bendradarbiavimo susitarimai su tarptautinėmis standartizacijos organizacijomis (pvz., CEN ir ISO Vienos susitarimas¹⁵, CENELEC ir IEC Dresdeno susitarimas¹⁶, ETSI ir ITU susitarimo memorandumas¹⁷), kuriais užtikrinama, kad Europos, todėl – ir nacionalinis, standartų rengimas būtų kuo labiau suderintas su tarptautinio masto standartizacija. Sudarius tokius susitarimus, ES / EEE šalyse lygiaverčiai tarptautiniai ISO / IEC standartai gali būti taikomi didžiausiu mastu ir

¹³ Reglamento 17 straipsnio 5 dalis.

¹⁴ 1983 m. kovo 28 d. Tarybos direktyva 83/189/EEB, nustatanti informacijos apie techninius standartus ir reglamentus teikimo tvarką. Direktyva 98/34/EB (OL L 204, 1998 7 21) yra Direktyvos 83/189/EEB ir jos pakeitimų kodifikuota redakcija.

¹⁵ Tarptautinė standartizacijos organizacija.

¹⁶ Tarptautinė elektrotechnikos komisija.

¹⁷ Tarptautinė telekomunikacijų sąjunga.

- NSI – CEN ir CENELEC narės arba partnerės – yra suinteresuotos skatinti Europos standartizaciją nacionaliniu lygmeniu, įskaitant Europos standartų nacionalinėmis kalbomis¹⁸ platinimą ir paslaugų teikimą visoms suinteresuotosioms šalims vietos lygmeniu nacionaline kalba.

Dėl šių priežasčių tampa aišku, kodėl Sąjungos standartizacijos politikoje, į kurią atsižvelgiama reglamente, pirmenybė akivaizdžiai teikiama Europos standartams kaip vyraujančioms techninėms specifikacijoms, kurios, kai jų reikia, turi būti nurodytos Sąjungos teisės aktuose.

Dėl tų pačių priežasčių nuorodos į kitus standartus arba technines specifikacijas Sąjungos teisėje turėtų būti daromos tik nuodugniai tai apsvarsčius, kadangi:

- kartais neįmanoma nustatyti, ar šie standartai arba techninės specifikacijos buvo parengti remiantis pagrindiniais standartizacijos principais¹⁹;
- prieiga prie jų (pvz., nacionalinėse prekybos ir platinimo vietose) gali būti ribota;
- jų prieinamumui nacionalinėmis kalbomis gali kliudyti autorių teisės ir (arba) naudojimo teisės ir
- jie gali neatitikti ES taikomų principų.

Europos standartai taip pat atlieka konkretų vaidmenį pagal Sąjungos viešųjų pirkimų teisės aktus²⁰, kuriuose nustatyta, kad vykdant viešuosius pirkimus techninės specifikacijos turėtų būti formuluojamos visų pirma nurodant nacionalinius standartus, kuriais perkeliama Europos standartai.

Reglamento 13 ir 14 straipsniuose nustatytos specialios IRT techninių specifikacijų, kurios nėra Europos standartai arba Europos standartizacijos leidiniai, identifikavimo vykdant viešuosius pirkimus taisyklės.

3. KOMISIJOS STANDARTIZACIJOS PRAŠYMŲ VAIDMUO

3.1. Standartizacijos prašymo sąvoka

Standartizacija – tai procesas, iš esmės grindžiamas rinkos poreikiais. Vienos iš šios rinkos dalyvių yra valdžios institucijos, kurios gali nuspręsti, kad siekiant padėti įgyvendinti viešąją politiką gali būti reikalingos techninės specifikacijos.

ES tokie viešieji poreikiai įgyvendinami pateikiant standartizacijos prašymą (įgaliojimą), kuriuo siekiama apsaugoti viešuosius interesus, pvz.:

- nustatyti sutartą teisinių sveikatos apsaugos, saugos, aplinkos apsaugos, civilinės saugos ir sąveikumo reikalavimų vykdymo būdą;
- skatinti techninę plėtrą, nacionalinių standartų derinimą arba
- sukurti geresnes bendrąsias sąlygas Europos pramonės konkurencingumui užtikrinti.

¹⁸ Europos ar nacionalinių standartų kalba Sąjungoje nėra reguliuojama.

¹⁹ Pasaulio prekybos organizacijos (PPO) standartizacijos srityje pripažinti principai, t. y. darnos, skaidrumo, atvirumo, sutarimo, savanoriško taikymo, nepriklausomumo nuo konkrečių interesų ir veiksmingumo.

²⁰ Direktyvos 2014/24/ES ir 2014/25/ES.

Praktika, kai ESO prašoma parengti valdžios institucijų reikalaujamas technines specifikacijas, buvo nustatyta Direktyvoje 83/189/EEB. Pateikdamos standartizacijos prašymą valdžios institucijos (remiantis praktika, Komisija, pasikonsultavusi su valstybėmis narėmis) ESO prašo parengti jų reikalavimus atitinkančias technines specifikacijas siekiant padėti įgyvendinti Sąjungos teisės aktus arba bendrąją viešąją politiką. Kai prašoma parengti darniuosius standartus, pradinis tokio prašymo tikslas – užtikrinti ESO rengiamų darnųjų standartų kokybę (žr. 1985 m. gegužės 7 d. Tarybos rezoliuciją dėl naujojo požiūrio į techninį derinimą ir standartus).²¹

Standartizacijos prašyme gali būti reikalaujama, kad leidiniai (pvz., darnieji standartai) būtų grindžiami teisiškai privalomais Sąjungos teisės aktų reikalavimais. Šiuo atveju ESO, patvirtindamos prašymą, įsipareigoja parengti technines specifikacijas, kurios turėtų atitikti teisinius reikalavimus (pvz., esminius reikalavimus) ir kuriomis turėtų būti užtikrinama aukšto lygio sveikatos apsauga ir sauga arba kitomis atitinkamais teisės aktais nustatytais išankstinėmis sąlygomis.

Standartizacijos prašyme taip pat gali būti prašoma parengti leidinius, nesusietus su konkrečiomis iš anksto nustatytais teisinėmis sąlygomis, kuriais, pvz., skatinamas bendrasis derinimas arba techninė pažanga. Tokiais atvejais standartizacijos darbą atliekančios ESO neturi laikytis jokių konkrečių išankstinių sąlygų pagal Sąjungos teisės aktus.

Jei prašoma parengti Europos standartus, kuriais siekiama užtikrinti konkretų teisinį poveikį²², teisės aktų leidėjas teisės aktuose turi išdėstyti griežtus reikalavimus, kad apsaugotų viešąjį interesą, o už tai, kad būtų parengtos standartizacijos prašyme nurodytus reikalavimus atitinkančios techninės specifikacijos ir kad būtų deramai atsižvelgiama į bendrai pripažintus naujausius technikos laimėjimus, atsako standartų rengėjai.

Todėl Komisija, pateikdama standartizacijos prašymą, ESO ir jų nariams nesuteikia politinių įgaliojimų, tačiau pripažįsta jų konkrečius techninius vaidmenis šiame procese. Būtent prašyme – taip pat reglamente ir atitinkamuose sektorių teisės aktuose – apibūdinamos ir pagrindžiamos užduotys, kurias Europos standartizacijos organizacijoms skiria valdžios institucijos. Ši užduotis yra visiškai techninio pobūdžio ir yra skiriama privačioms organizacijoms. Todėl jokiais atvejais negali būti laikoma, kad Europos standartizacijos organizacijų parengtos specifikacijos, kuriomis padedama įgyvendinti Sąjungos teisės aktus, savaime atitinka pradinį prašymą²³, nes tai politinė atsakomybė. Komisija, būdama prašančiąja institucija, prieš nuspręsdama paskelbti nuorodas į parengtą standartą Oficialiajame leidinyje arba nurodyti standartą „kitomis priemonėmis, tenkinančiomis atitinkamame Sąjungos derinimo teisės akte nustatytas sąlygas“ (reglamento 10 straipsnio 6 dalis), bendradarbiaudama su ESO (taip pat žr. 7 skirsnį), visada turės įvertinti atitiktį²⁴ pradiniam savo prašymui.

²¹ „Kad ši sistema galėtų veikti, reikia: – iš vienos pusės, kad standartais būtų užtikrinama kokybė atsižvelgiant į direktyvomis nustatytus „esminius reikalavimus“ <...> Darnųjų standartų kokybė turi būti užtikrinama Komisijos suteikiamais standartizacijos įgaliojimais <...>“, OL C 136, 1985 8 4.

²² Jei prašoma parengti darniuosius standartus, šis poveikis yra apibrėžtas sektorių teisės aktuose ir paprastai vadinamas „atitikties prielaida“. Šiame dokumente šis terminas apima visą galimą poveikį.

²³ Tas pats principas taikomas ir tada, kai Komisijos agentūros parengia technines specifikacijas, kuriomis remiamasi Sąjungos teisės aktuose arba kurias Komisija patvirtino kaip teisiškai privalomas.

²⁴ Šiomis aplinkybėmis Komisija ir ESO atlikdamos vertinimą gali konsultuotis su kuo tik pageidauja.

Teisiniai reikalavimai, t.y. teisės aktuose nustatyti esminiai reikalavimai, ir standartizacijos prašyme išdėstyti reikalavimai turėtų būti tiksliai nustatyti, kad ESO negalėtų klaidingai aiškinti šių reikalavimų ir kad joms nebūtų palikta pareiga priimti politinius sprendimus. Tai esminė sąlyga, kad standartų, kuriais padedama įgyvendinti Sąjungos teisės aktus, rengėjai galėtų pateikti aukštos kokybės specifikacijas, nes visus politinius sprendimus turi priimti teisės aktų leidėjas. Tokie sprendimai gali būti susiję su tam tikrų asmeniui kylančios grėsmės ribų²⁵ arba (rengiant darniuosius standartus) atitikties prielaidos pradžios ir pabaigos datų nustatymu. Taigi daug dėmesio reikėtų skirti tam, kad, deramai atsižvelgiant į esamą Komisijos ar jos mokslinių komitetų pateiktą nuomonę, būtų nustatyti išsamūs ir tikslūs teisiniai reikalavimai, kuriuos turi būti padedama įgyvendinti techninėmis specifikacijomis.

ESO patvirtintas standartizacijos prašymas turėtų būti laikomas orientaciniu Europos standartizacijos siekiant Sąjungos politikos tikslų pagrindu. Prašymai, kaip ir reglamentas ir ESO vidaus taisyklės, turėtų būti laikomi standartizacijos veiklos informaciniais dokumentais, vadinasi, juose nurodomi standartizavimo darbo reikalavimai arba gairės.

3.2. Standartizacijos prašymas – įgyvendinimo aktas

Pagal reglamentą standartizacijos prašymai priimami Reglamente (ES) Nr. 182/2011²⁶ (Reglamente dėl komiteto procedūros) nustatyta tvarka, o teikiami Komisijos įgyvendinimo sprendimu. Pagal reglamento 22 straipsnio 1 dalį įsteigtas komitetas (toliau – Standartų komitetas) rengia nuomones dėl įgyvendinimo aktų projektų, kurios pareiškiamos taikant nagrinėjimo procedūrą. Jei Standartų komitetas kvalifikuota dauguma pateikia teigiamą nuomonę apie įgyvendinimo akto projektą, Komisija priima sprendimą ir jį praneša Europos standartizacijos organizacijoms.

Taikant šią procedūrą užtikrinama, kad standartizacijos prašyme Europos standartizacijos organizacijoms atsispindėtų valdžios institucijų pareikštas plataus masto pripažinimas ir valstybių narių valia.

Standartizacijos prašymas neturėtų būti laikomas vien preliminarium kvietimu pradėti savanorišką standartizacijos veiklą; jį patvirtindamos ESO įsipareigoja per sutartą terminą paskelbti aiškiai nurodytus leidinius, atitinkančius prašyme išdėstytus reikalavimus.

Be to, jei ESO nori prašyti skirti Sąjungos finansavimą, teikdamos tokį prašymą jos turi atsižvelgti į standartizacijos prašymo terminus.

ESO gali atmesti standartizacijos prašymą, tačiau negali atmesti ar vetuoti jame nustatytos arba nurodytos produktų ar paslaugų teisinės sistemos. Jei prašymą parengti Europos standartus arba Europos standartizacijos leidinius atmetė visos ESO, kurioms jis buvo skirtas, jis negali būti pagrindas rengti tuos Europos standartus arba Europos standartizacijos leidinius.

²⁵ Pvz., Direktyvoje 2006/42/EB dėl mašinų nenurodyti skleidžiamo triukšmo ribiniai dydžiai, kuriais turi būti vadovaujama pateikiant mašinas į rinką, ir nustatyta, kad tokie dydžiai negali būti nurodyti ir savanoriškai taikomuose darniuosiuose standartuose.

²⁶ OL L 55, 2011 2 28.

Iki įsigaliojant reglamentui pateikti standartizacijos prašymai ir toliau yra tinkami atskaitos taškai standartizavimo darbui atlikti, jei jie neprieštarauja reglamentui (taip pat žr. 6.5 skirsnį). Vis dėlto kadangi šie senieji prašymai nebuvo pateikti kaip įgyvendinimo aktai, jie negali būti iš dalies keičiami įgyvendinimo aktais, priimtais pagal reglamento 10 straipsnio 2 dalį.

3.3. Neatitikties standartizacijos prašymui padariniai

Atvejus, kai ESO negali vykdyti standartizacijos prašymo nuostatų, pagal reglamento 10 straipsnio 1 dalį galima suskirstyti į dvi kategorijas:

- i. neįvykdyti (ne visiškai įvykdyti) „turinio reikalavimai, kuriuos turi tenkinti dokumentas“ ir (arba)
- ii. nesilaikoma „jo (prašomo parengti leidinio) priėmimo termino“ (leidinys priimamas pavėluotai arba nepriimamas).

Be to, tam tikrais atvejais reglamento reikalavimų (skaidrumo, įtraukties ir pranešimo reikalavimų) neatitinka pats standartizacijos procesas.

Nė vienu iš šių atvejų reglamente nenurodyta konkrečių sankcijų, tačiau nesilaikant standartizacijos prašyme nustatytų reikalavimų gali kilti padarinių (žr. 10 straipsnio 6 dalį, 11 straipsnio 1 dalį ir 17 straipsnio 4 dalį). Jie yra susiję su ESO parengtų **leidinių pripažinimu** ir Europos standartizacijos organizacijoms skiriamu **Sąjungos finansavimu**, pvz.:

- jei darnusis standartas neatitinka atitinkamo prašymo, nuoroda į jį (Oficialiajame leidinyje arba kitomis priemonėmis) pagal atitinkamus Sąjungos teisės aktus apskritai neskelbiama, išbraukiama arba skelbiama su apribojimais;
- jei iki sutarto termino nėra galimybės susipažinti su darniuoju standartu, pagal atitinkamus sektorių teisės aktus kitomis priemonėmis arba techninėmis specifikacijomis arba jomis remiantis gali būti ir toliau daroma atitikties prielaida;
- gali būti daromas poveikis metiniam arba veikla grindžiamam Europos standartizacijos organizacijoms Sąjungos skiriamam finansavimui ir
- gali prireikti iš dalies pakeisti prašymą, kad būtų sutarta dėl naujų prašomų parengti leidinių priėmimo terminų.

4. KOMISIJOS PRAŠOMOS ATLIKTI EUROPOS STANDARTIZACIJOS DALYVIAI

4.1. Pagrindiniai reglamente pripažinti dalyviai

Standartizacijos prašymo sąvoka grindžiama partnerystės ir bendradarbiavimo principais ir aiškiai paskirstytais pagrindinių dalyvių užduotimis ir vaidmenimis, kaip pripažįstama reglamente.

1 lentelė. Pagrindinių dalyvių užduotys ir vaidmenys nustatant ir vykdančią Sąjungos standartizacijos politiką (Komisijos prašomą atlikti standartizaciją)

Pagrindiniai dalyviai	Užduotys ir (arba) vaidmenys
-----------------------	------------------------------

Teisės aktų leidėjas (Taryba, įskaitant valstybes nares, ir Europos Parlamentas)	ir Teisėkūros politinis dalyvis	– nustato standartizacijos politikos teisinę sistemą ir ribas; – sprendžia, kaip taikyti standartus arba kitas technines specifikacijas Sąjungos teisės aktuose; – gali prieštarauti dėl darnųjų standartų, kuriais daromas teisinis poveikis arba siekiama daryti tokį poveikį (oficialus prieštaravimas); – kai kuriais atvejais valstybėse narėse gali būti reguliuojama, kaip Komisijos prašomi parengti standartai gali būti naudojami siekiant laikytis nacionalinių sąlygų.
Komisija	Politiką nustatanti ir vykdanči dalyvė	– įgyvendina Sąjungos standartizacijos politiką ir nustato prioritetus; – siūlo naujus teisės aktus, kuriuos taikyti padedama standartais; – valdo kitas konkrečias Sąjungos teisės aktais jai priskirtas su standartizacija susijusias užduotis (pvz., priima standartizacijos prašymus, vertina ESO parengtų dokumentų atitiktį savo pradiniais prašymams, skelbia nuorodas į darniuosius standartus Oficialiajame leidinyje, priima sprendimus iš Oficialiojo leidinio išbraukti nuorodas į darniuosius standartus, valdo Europos standartizacijai skiriamą Sąjungos finansavimą); – valdo Sąjungos ir ESO santykius.
ESO (kartu su savo nariais ir suinteresuotosiomis šalimis)	Techninė dalyvė	– vykdo techninį darbą, kurį prašoma atlikti standartizacijos prašymuose; – bendradarbiaudamos su savo nariais ir remdamosi bendru standartizavimo darbo dalyvių sutarimu, koordinuoja techninį darbą kuriant ir priimant naujausias technines specifikacijas; – užtikrina, kad būtų laikomasi reglamento reikalavimų dėl skaidrumo ir įtraukties ir kad būtų tinkamai pranešama, ar jų laikomasi; – pateikia Komisijai nuorodas į prašomas parengti technines specifikacijas, o po to Komisija įvertina techninių specifikacijų atitiktį atitinkamų Sąjungos teisės aktų reikalavimams.
Europos suinteresuotųjų šalių organizacijos, atitinkančios III priede nurodytus kriterijus ir gaunančios Sąjungos finansavimą (III priedo organizacijos)	Pramoninės ir visuomeninės suinteresuotosios šalys	– pagal reglamentą turi specialų statusą, kad Komisijos prašomos atlikti standartizacijos procesas taptų įtraukesnis; – užtikrina, kad prieš priimant SDP arba naujus standartizacijos prašymus, Komisijai būtų žinomi MVĮ, vartotojų, darbuotojų ir aplinkos apsaugos interesai; – pagal reglamentą gali tiesiogiai dalyvauti rengiant politiką ir Europos standartizacijos organizacijose atliekant techninį darbą.

4.2. Komisijos vaidmuo

4.2.1 Standartizacijos prašymų rengimas

Komisija nustato Europos standartizacijos Sąjungos politiką ir prioritetus įgyvendinant Sąjungos teisės aktus ir politiką (žr. 5 skirsnį) ir koordinuoja bendrąjį standartizacijos prašymų rengimo procesą pradedant planavimu ir baigiant pranešimų teikimu Europos standartizacijos organizacijoms. Ji atsako už galutinį prašymo, kurį ji rengia pasikonsultavusi su ESO, III priedo organizacijomis, valstybėmis narėmis ir kitomis atitinkamomis suinteresuotosiomis šalimis, turinį (žr. II dalies 2 skirsnį).

4.2.2 Standartizavimo darbo metu

Pagal ESO vidaus taisykles Komisija gali skirti atstovus dalyvauti standartizacijos darbe **kaip stebėtojus arba konsultantus**. Taip Komisijai suteikiama galimybė paaiškinti ir patikslinti, pvz., standartizacijos prašyme ir su juo susijusiuose Sąjungos teisės aktuose išdėstytus reikalavimus, tačiau ji negali neleistinai daryti įtakos Europos standartizacijos organizacijoms atrenkant tam tikras specifikacijas ar vetuoti jų pagal savo vidaus taisykles priimtų sprendimų.²⁷ Vis dėlto Komisija turėtų pareikšti savo nuomonę dėl standartizacijos prioritetų remdamasi ESO nustatytomis darbo programomis. Nuomonę dėl prioritetų ji taip pat gali pareikšti finansuodama standartizacijos veiklą.

Komisija turėtų pateikti gaires ESO atliekant standartizavimo darbą pagal prašyme keliamus reikalavimus, taip pat reglamente ir sektorių teisės aktuose nustatyta tvarka. Už prašymą atsakingas Komisijos padalinys turėtų bent jau užmegzti nuolatinius ryšius su atitinkamos (-ų) ESO nurodytu (-ais) kontaktiniu (-iais) asmeniu (-imis).

Standartizavimo darbo metu ir po to, kai ESO priima leidinius, Komisija, teikdama rekomendacijas ir atlikdama vertinimą, privalo laikytis atitinkamuose sektorių teisės aktuose arba politikoje ir savo prašyme nurodytų reikalavimų. Jei vykdamas prašymą besiplėtojančiais Sąjungos teisės aktais arba politika daromas poveikis standartizacijos poreikiams, Komisija turėtų iš dalies pakeisti prašymą pagal reglamento 10 straipsnio 1 ir 2 dalis.

4.2.3 Atitikties vertinimo metu (10 straipsnio 5 dalis)

Komisija, bendradarbiaudama su ESO, privalo imtis atitinkamų priemonių, kad įvertintų prašomų parengti leidinių atitiktį savo pradiniam standartizacijos prašymams (žr. 7 skirsnį).

4.2.4 Skelbiant nuorodas į Europos standartus Oficialiajame leidinyje (10 straipsnio 6 dalis)

Jei standartizacijos prašymu, kuriuo padedama įgyvendinti Sąjungos teisės aktus, ir taikant Komisijos prašomą parengti standartą siekiama konkretaus teisinio poveikio, Komisija turi²⁸ laiku²⁹ patikrinti, ar galutiniu leidiniu tenkinami reikalavimai, kuriuos siekiama nustatyti ir kurie yra nurodyti prašyme ir atitinkamuose Sąjungos teisės aktuose.

Komisija tai turėtų daryti remdamasi atitikties vertinimu (žr. 7 skirsnį). Jei vykdomos 10 straipsnio 6 dalyje nustatytos sąlygos, Komisija privalo nedelsdama paskelbti nuorodas Oficialiajame leidinyje. Jei remiantis visa turima informacija pateikti Europos standartai neatitinka pradinio prašymo ir reguliavimo poreikių, Komisija, remdamasi atitinkamu prašymu, turėtų atsisakyti teikti nuorodas (skelbti nuorodas Oficialiajame leidinyje arba kitomis priemonėmis pagal reglamento 10 straipsnio 6 dalį) į tą Europos standartą arba gali nuspręsti teikti į jį nuorodą su apribojimais.

²⁷ Vis dėlto, remdamasi reglamento 4 straipsniu, Komisija gali imtis veiksmų ir teikti pastabų dėl bet kokie techninės specifikacijos projekto, nesvarbu, ar dėl jo suteikti įgaliojimai, ar ne, ypač jei kyla abejonių dėl galimo neigiamo poveikio bendrajai rinkai.

²⁸ Dėl šių patikrinimų masto turėtų būti sprendžiama kiekvienu konkrečiu atveju remiantis sektorių teisės aktais, šių standartų vaidmeniu ir turima informacija.

²⁹ Administracinio elgesio kodeksas; http://ec.europa.eu/transparency/code/index_lt.htm.

Parengus darniuosius standartus, kuriais padedama įgyvendinti Sąjungos derinimo teisės aktus, Komisija gali atsisakyti skelbti nuorodas Oficialiajame leidinyje remdamasi reglamento 10 straipsnio 5 ir 6 dalimis.

4.3. Valstybių narių vaidmuo standartizavimo darbo metu

Nacionalinės valdžios institucijos turi oficialią teisę dalyvauti Europos standartizacijos procese **skirdamos ekspertus – tiesiogiai arba kaip nacionalinės atstovybės narius**. Pagal reglamento 7 straipsnį reikalaujama, kad valstybės narės ragintų nacionalines valdžios institucijas, įskaitant rinkos priežiūros institucijas, per savo nacionalines standartizacijos institucijas dalyvauti rengiant arba peržiūrint Komisijos prašomus parengti standartus.

Aktyvus nacionalinių valdžios institucijų dalyvavimas visais standartų rengimo ir peržiūros etapais – viena veiksmingiausių standartų kokybės skatinimo ir vėliau pareiškiamų oficialių prieštaravimų skaičiaus mažinimo priemonių.

4.4. ESO vaidmuo

Standartizacijos prašymuose nurodomi valdžios institucijų lūkesčiai, susiję su prašomų parengti Europos standartų ir Europos standartizacijos leidinių teikimu, apibrėžiama savanoriško standartizavimo darbo teisinė sistema arba politikos aplinkybės ir politikos tikslai. Nors tai yra vienašaliai teisės aktai, jie rengiami po glaudaus dialogo su ESO, juose ESO prašoma parengti leidinius atsižvelgiant į tam tikras sąlygas (pvz., rizikos veiksnius ar kitus aspektus) ir numatytos tam tikros užduotys, kurios turi būti įvykdytos per nurodytą terminą.

Jei standartizacijos prašyme ESO prašoma parengti Europos standartus, kuriais padedama įgyvendinti Sąjungos teisės aktus, pvz., darniuosius standartus, ESO turėtų atkreipti ypatingą dėmesį į atitiktį pradiniam prašymui ir į visus jame nurodytus ir sektorių teisės aktuose išdėstytus standarto turinio, peržiūros sąlygų ir prieinamumo ypatumus.

Už standartizacijos prašymų tvirtinimą atsako ESO. Patvirtinusios prašymą parengti darniuosius standartus, jos turi mažiau galimybių pradėti rengti prieštaraujančius standartus.

Reglamento 3–5 straipsniuose išdėstyti teisiškai privalomi reikalavimai dėl darbo programų, standartų ir kitų standartizacijos leidinių projektų skaidrumo ir standartizacijos procesų įtraukties (šie reikalavimai taikomi ne vien Komisijos prašomai atlikti standartizacijai). Nors ESO yra privačios organizacijos, įgyvendindamos Komisijos prašomą atlikti standartizavimo darbą jos vykdo didelės visuomeninės svarbos užduotis pagal valstybės institucijų prašymus ir kartais joms skiriamas viešasis finansavimas. Todėl atlikdamos šį darbą jos turėtų laikytis 3–5 straipsnių reikalavimų.

Jei rengiant standartus bendradarbiaujama su kitomis institucijomis (pvz., ISO, IEC arba Europos sektorių standartizacijos institucijomis), prašymą patvirtinusi ESO, tikslindama arba peržiūrodama standartą, ir toliau visapusiškai atsako ir yra atskaitinga už jo atitiktį pradiniam prašymui.

4.5. ESO, įskaitant NSI, vaidmuo

Ar atitinkama ESO patvirtina standartizacijos prašymą, ar ne, sprendžia ESO nariai. Prašymą patvirtinus, nariai sprendžia, ar standartizavimo darbe pagal ESO vidaus taisykles turėtų dalyvauti atstovai, ar ekspertai.

ESO patvirtinus prašymą parengti darnųjį standartą, NSI turi mažiau galimybių rengti arba skelbti nacionalinius standartus, kurie ne visiškai atitinka esamą darnųjį standartą (žr. reglamento 3 straipsnio 6 dalį). Be to, visi darniajam standartui prieštaraujantys nacionaliniai standartai per pagrįstą laikotarpį turi būti panaikinti.

Tai, kad ESO patvirtino prašymą, taip pat reiškia, kad jos nariai pripažįsta prašymą privalomu atitinkamos Europos standartizacijos informaciniu dokumentu. Kad prašymas būtų sėkmingai įvykdytas, ESO nariai jame nustatytas sąlygas turi pranešti savo nacionalinėms arba kitoms atstovybėms ir visiems Komisijos prašomo atlikti standartizavimo darbe dalyvaujantiems paskirtiesiems ekspertams.

NSI pagal savo vidaus taisykles visais klausimais, kai sprendimą reikia priimti ESO lygmeniu, turėtų konsultuotis su savo nacionalinėmis suinteresuotosiomis šalimis. Ta pati nuostata galioja ir tais atvejais, kai Komisija prašo atlikti Europos standartizaciją. Pagal reglamento 6 straipsnį, kuriame aptariama ne tik Komisijos prašoma atlikti standartizacija, NSI turi skatinti ir lengvinti MVĮ prieigą prie standartų ir standartų rengimo proceso. Be to, pagal 24 straipsnio 1 dalį kiekvienais metais jos turi pranešti, kaip atliekant jų darbą atstovaujama MVĮ, vartotojų organizacijoms ir aplinkos bei socialinės sritys suinteresuotosioms šalims.

4.6. Sąjungos finansuojamų Europos suinteresuotųjų šalių organizacijų vaidmuo

Patirtis parodė (ir tai pasitvirtino po poveikio vertinimo³⁰, susijusio su Komisijos pasiūlymu dėl reglamento, ir po viešųjų konsultacijų šiuo klausimu), kad kai kurioms suinteresuotosioms šalims nepakankamai atstovaujama įgyvendinant su jomis susijusią standartizacijos veiklą, todėl reikėtų gerinti atstovavimą joms, jų dalyvavimą ir indėlį. Sąjungos standartizacijos politikoje išskirtos silpnesnės suinteresuotosios šalys, kaip antai MVĮ, vartotojai, darbuotojai ir aplinkos apsaugos interesams atstovaujančios organizacijos: „Be to, į Europos standartizacijos komitetų veiklą reikėtų daug didesniu mastu įtraukti MVĮ ir visuomenines suinteresuotąsias šalis, nors laiko sąnaudų ir kainos problema tebėra didelė kliūtis“.³¹ Šios suinteresuotosios šalys ne visada turi pakankamų išteklių, kad galėtų dalyvauti standartų nustatymo procese, todėl kartais joms nepakanka priemonių pareikšti savo poziciją siekiant bendro sutarimo ar vykdant galutinį balsavimą.

Siekiant pagerinti Europos standartizacijos proceso įtrauktį, taip pat ir tais atvejais, kai standartizaciją prašo atlikti Komisija, reglamentu nustatomas MVĮ, vartotojų, darbuotojų ir aplinkos apsaugos interesams Europos standartizacijos srityje atstovaujančioms Europos lygmens suinteresuotųjų šalių organizacijoms skiriamas Sąjungos finansavimo teisinis pagrindas. Reglamento III priede išdėstyti tinkamumo kriterijai, pagal kuriuos atrenkama ir finansuojama po vieną kiekvienos iš keturių kategorijų organizacija.

³⁰ SEC(2011) 671 *final*, 2011 6 1; SEC(2011) 672 *final*, 2011 6 1.

³¹ COM(2011) 311 *final*, 2011 6 1.

Reglamente pripažįstamos šios konkrečios III priedo organizacijos, o Komisijos reikalaujama tiesiogiai su jomis konsultuotis planuojant ir rengiant standartizacijos prašymus. Ši privilegijuotoji padėtis atsveria tai, kad vykdant tokius prašymus šių organizacijų atstovaujamos įmonės ir suinteresuotosios šalys paprastai neturi išteklių arba jų turi nepakankamai, kad galėtų dalyvauti standartizavimo darbe įprastais būdais (t. y. per nacionalinę atstovybę arba tiesiogiai nacionaliniu arba Europos lygmeniu).

Pagal reglamento 5 straipsnio 1 dalį III priedo organizacijoms taip pat turi būti suteikiama prieiga prie tam tikrų Europos standartų ir Europos standartizacijos leidinių rengimo etapų, įskaitant galimybę įsitraukti į politikos rengimą įgyvendinant ESO standartizacijos veiklą (įskaitant, be kitų dalykų, Komisijos prašomą atlikti standartizaciją).

Be to, 23 straipsnyje III priedo organizacijoms (ir ESO) suteikiamas konkretus vaidmuo – bendradarbiauti su Standartų komitetu, todėl jos kviečiamos dalyvauti kaip nuolatinės šio komiteto stebėtojos.

4.7. Įmonių vaidmuo

Įmonės³² (t. y. įmonės apskritai) yra svarbiausia standartizacijos suinteresuotoji šalis, visos standartizacijos „variklis“ ir pagrindinis Europos standartizacijai įtaką darantis dalyvis, kurio pagrindinis tikslas – rengti standartus rinkai. Jos taip pat yra pagrindinės tiesioginio ir netiesioginio finansavimo Europos ir nacionalinei standartizacijai teikėjos, nes skiria ekspertus rengiant standartus nacionaliniu, Europos ir tarptautiniu lygmenimis ir perka standartus. Europos telekomunikacijų standartų institute (ETSI) įmonės arba joms atstovaujančios organizacijos gali būti tiesioginės ESO narės, todėl gali tiesiogiai dalyvauti rengiant standartus, o Europos standartizacijos komitete (CEN) ir Europos elektrotechnikos standartizacijos komitete (CENELEC), kur taikomas nacionalinio delegavimo principas, pramonės ekspertus dažniausiai skiria NSI.

Komisija konsultuodamasi su ESO turėtų turėti galimybę daryti prielaidą, kad atsižvelgiama į visų suinteresuotųjų šalių, įskaitant įmones, poziciją.

Komisija su įmonėmis (t. y. su atitinkamomis įmonėmis atstovaujančiomis sektorių organizacijomis) konsultuojasi ir tiesiogiai per savo sektorių komitetus arba ekspertų grupes (žr. reglamento 10 straipsnio 2 dalį), nes atitinkamos sektorių suinteresuotosios šalys paprastai yra tokių komitetų arba grupių narės arba stebėtojos (žr. II dalies 2.5 ir 2.6 skirsnius).

5. STANDARTIZACIJOS PRAŠYMO TEIKIMO SĄLYGOS

5.1. Metinis standartizacijos prašymų planavimas

Pagal reglamento 8 straipsnį Komisija iš anksto planuoja galimus būsimus standartizacijos prašymus Europos standartizacijos organizacijoms. Tai išdėstoma metinėje Europos standartizacijos Sąjungos darbo programoje (SDP), kuri, plačiai pasikonsultavus pagal 8 straipsnio 4 dalį, skelbiama komunikatu Europos Parlamentui ir Tarybai.

³² Europoje 99,8 proc. įmonių yra MVĮ.

SDP – tai planavimo ir informavimo priemonė, kuria ESO suteikiama galimybė pradėti planuoti savo išteklius ir inicijuoti diskusijas su atitinkamais Komisijos padaliniais apie galimų būsimų standartizacijos prašymų įvykdomumą ir turinį.

SDP aiškiai apibrėžiami kiekvieno galimo būsimos prašymo tikslai ir teisinis arba kitas politikos pagrindas. Visada turėtų būti aišku, ar prašymu padedama įgyvendinti Sąjungos teisės aktus arba politiką.

Skubiais atvejais Komisija standartizacijos prašymą gali pateikti ir prieš tai jo nenurodžiusi SDP.

SDP nurodomi ne tik galimi būsimi prašymai, kad ESO galėtų būti pasirengusios į juos reaguoti, bet ir kiti standartizacijos prioritetai, kai Europos standartizacija apskritai yra sveikintina, bet Komisija, užuot pateikusi standartizacijos prašymą, rengiasi imtis kitų veiksmų. SDP nurodoma politika ir reguliavimo iniciatyvos, kurioms įgyvendinti reikia Europos standartizacijos paramos³³, ir numatomi preliminarūs šių veiksmų įvykdymo terminai. Visada reikėtų apsvarstyti, ar šiuo metinio planavimo etapu turėtų būti pradėti parengiamieji arba papildomi veiksmai (žr. 5.3 skirsnį).

5.1.1 Siūlomo dalyko svarba rinkai

Pagal reglamento 10 straipsnio 1 dalį prašomi parengti Europos standartai ir Europos standartizacijos leidiniai turi būti parengti atsižvelgiant į rinkos tendencijas ir viešąjį interesą, taip pat į prašyme aiškiai išdėstytus politikos tikslus.

Kad pagal Komisijos prašymus būtų parengti sėkmingai taikomi standartai, svarbu, kad ji nuo pat pradžių išanalizuotų siūlomo dalyko svarbą rinkai, ypač remdamasi iš ESO ir III priedo organizacijų gauta informacija. Todėl ESO ir III priedo organizacijos atsako už tai, kad būtų konsoliduotos atitinkamų jų padalinių nuomonės dėl galimo prašymo ir atitinkamų leidinių svarbos rinkai, kaip, atsižvelgdamos į savo tikslus ir prioritetus, apibrėžė suinteresuotosios šalys.

Pagal reglamentą Komisijos reikalaujama deramai apsvarstyti tas nuomones siekiant nustatyti, ar esama pakankamos paramos darbui pradėti.

Kai pateikiami su politika susiję standartizacijos prašymai ir standartais neprisidedama prie Sąjungos teisės aktų įgyvendinimo, Komisija, rengdama SDP, turėtų atidžiai išanalizuoti dalyko svarbą rinkai.

Prašant parengti darniuosius standartus, jų svarbą viešajai politikai atitinkamuose sektorių teisės aktuose nurodo teisės aktų leidėjas.

5.2. Pagrindinės standartizacijos prašymo teikimo sąlygos

Standartizacijos prašymai turėtų būti grindžiami tik Sąjungos teisės aktais arba politika.

³³ Standartizacijos poreikius arba prioritetus Komisija taip pat gali išsamiai apibrėžti ne tik SDP, bet ir tam tikriems sektoriams skirtais veiksmais (pvz., informacinių ir ryšių technologijų srityje). IRT standartizacijos srityje ESO ir kitų pasaulinių standartų rengimo organizacijų standartizacijos poreikiai įgyvendinant Sąjungos politiką yra apibrėžti koreguojamajame IRT standartizavimo plane, žr. <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/news/rolling-plan-ict-standardisation-0>, o prioritetai – Prioritetinių IRT standartų plane, kuris yra vienas iš veiksmų, įtrauktų į iniciatyvą „Sujungta skaitmeninė bendroji rinka“, COM(2014) 910 final.

Jei Komisija negali aiškiai nurodyti reikalingų leidinių ar dalyko arba dar reikia nuodugniai išanalizuoti dalyko svarbą rinkai, ji neturėtų pradėti rengti standartizacijos prašymo, o glaudžiai bendradarbiaudama su ESO pirma turėtų imtis kitų veiksmų (žr. 5.3 skirsnį). Visas procesas išdėstytas 1 pav.

Pagal reglamento 10 straipsnio 1 dalį visuose standartizacijos prašymuose turi būti nurodyti prašomi parengti leidiniai, taigi ir dalykas, taip pat jų paskelbimo terminas. Komisija, pasikonsultavusi su ESO, III priedo organizacijomis, valstybėmis narėmis ir kitomis suinteresuotosiomis šalimis ir pagal turimą informaciją išanalizavusi dalyko svarbą rinkai, turėtų nustatyti standartizacijos poreikius. Todėl **standartizacijos prašymai, kaip apibrėžta 10 straipsnio 1 dalyje, negali būti naudojami tam, kad būtų pradėti tyrimai ar jiems lygiaverčiai veiksmai**, kurie nėra susiję su prašymu parengti Europos standartus arba Europos standartizacijos leidinius.

Pažymėtina, kad ESO gali planuoti bet kokius standartizacijos poreikius arba standartizacijos veiklą be standartizacijos prašymo. Prašymo tikslas – nustatyti, kokių ESO leidinių reikia įgyvendinant Sąjungos teisės aktus ir politiką viešojo intereso požiūriu.

Standartizacijos poreikių planavimą arba nustatymą viešosios politikos tikslais reikia aiškiai atskirti nuo prašomos atlikti standartizacijos vykdymo planavimo. Kalbant apie standartizacijos prašymą, už pirmąjį veiksmą atsako Komisija ir jį reikia atlikti prieš priimant prašymą, o už antrąjį – ESO pagal prašyme išdėstytus reikalavimus.

1 pav. Standartizacijos poreikių nustatymas ir visas procesas nuo prašymų planavimo iki darnųjų standartų nuorodų paskelbimo

Ketinimas teikti standartizacijos prašymą (įtraukti jį į SDP)	
---	--

Standartizacijos prašymo planavimas (Komisija)	Ar aiškiai nurodyti prašomi parengti leidiniai ir (arba) dalykas <u>ir</u> ar jau yra žinoma, kad dalykas yra svarbus rinkai?	
	TAIP	NE
	Iš pradžių Komisija, imdamasi atitinkamų parengiamųjų arba papildomų veiksmų, aiškiai apibrėžia standartizacijos poreikius, kad nustatytų ir suplanuotų tuos poreikius ir išanalizuotų jų svarbą rinkai. - Galimi veiksmai: trūkumų analizė, tyrimai, suinteresuotųjų šalių praktiniai seminarai arba konferencijos, seminarai, vertinimai, reglamentavimo sričių surašymas arba programavimas, viešos konsultacijos, prieš pradėdant rengti standartus atliekami moksliniai tyrimai ir t. t. - Įtrauktieji dalyviai: tai priklauso nuo Komisijos pasirinkto metodo arba veiksmo (paprastai – ESO, III priedo organizacijos, kitos suinteresuotosios šalys, valstybių narių ekspertai, Komisijos mokslinių tyrimų įstaigos (jungtiniai tyrimų centrai), privatūs rangovai ir t. t.).	
	Ar pakanka parengiamųjų arba papildomų veiksmų? NE	TAIP Prašymo nereikia (standartizacija pradėdama be prašymo)
	Ar dalykas yra svarbus rinkai? TAIP	NE Prašymas neteikiamas (jokio darbo neatlieka ir ESO)

Standartizacijos prašymo rengimas ir priėmimas ir pranešimas apie jį (Komisija)	Rengiamas prašymas konsultuojantis su ESO, III priedo organizacijomis, kitomis atitinkamomis suinteresuotosiomis šalimis ir valstybėmis narėmis atitinkamuose sektorių komitetuose arba ekspertų grupėse.	
	Prašymo projekte nurodomi prašomi parengti leidiniai , taip pat reikalavimai ir terminai .	
	Prašymas priimamas gavus teigiamą Standartų komiteto nuomonę ir apie jį pranešama Europos standartų organizacijai (-oms).	

Standartizacijos prašymo vykdymas (ESO)	Prašymas patvirtinamas (jei jis atmetamas, prašomi parengti leidiniai nepradedami rengti).	
	Sudaroma prašomo atlikti darbo programa .	
	Standarto rengimas (apima visus su vykdymu susijusius veiksmus: nuo planavimo ir projekto rengimo iki bendro sutarimo užtikrinimo, balsavimo ir priėmimo; gali apimti ir veiksmus, nurodytus reglamento 15 straipsnio 1 dalies c punkte).	

Nuorodų į standartus teikimas (Komisija)	Darnųjų standartų nuorodų paskelbimas Oficialiajame leidinyje arba kitoks nuorodų teikimas pagal atitinkamą (-us) Sąjungos teisės aktą (-us), įskaitant veiksmus, kuriais siekiama užtikrinti paskelbimo sąlygas (taikoma darniesiems standartams, kuriais padedama įgyvendinti Sąjungos derinimo teisės aktus).
--	---

5.3. Parengiamieji ir papildomi veiksmai, susiję su Europos standartizacija

Jei prašymui pateikti reikalingos sąlygos dar nėra įvykdytos, Komisija turėtų pradėti tinkamus **parengiamuosius arba papildomus veiksmus**, susijusius su Europos standartizacija, kad būtų galima nustatyti standartizacijos poreikius ir analizuoti, ar dalykas yra svarbus rinkai. Parengiamieji veiksmai galėtų būti naudingi, pvz., svarstant naujus teisės aktus, kuriuose nurodomi darnieji standartai, kad būtų galima gauti informacijos, reikalingos standartizacijos prašymui parengti vėlesniu etapu.

Kai Komisijai reikia imtis tik parengiamųjų arba papildomų veiksmų, reglamento 10 straipsnio 1 ir 2 dalys netaikomos ir standartizacijos prašymas negali būti pateiktas.

Taip užtikrinamas lankstumas planavimo etapu, kadangi nereikia įgyvendinimo akto ir Komisija gali rinktis tinkamiausias priemones ir dalyvius, su kuriais būtų galima bendradarbiauti. Parengiamuosius ir papildomus veiksmus Komisija gali inicijuoti:

- i) iš vidaus, bendradarbiaudama su savo mokslinių tyrimų įstaigomis;
- ii) kartu su ESO³⁴ (kai atitinkamos ESO gali skelbti atvirą konkursą) arba
- iii) paskelbusi atvirą konkursą (kuris yra atviras ir ESO bei NSI).

Visi šie veiksmai turi būti apibrėžti SDP ir iš anksto turėtų būti laikomasi Komisijos įprastos valstybių narių ir atitinkamų sektorių suinteresuotųjų šalių informavimo praktikos. ii punkte nurodytu atveju turi būti parengta tinkama rašytinė užduotis, kad ESO atitinkamais atvejais galėtų kreiptis dėl Sąjungos finansavimo.

Tokių pačių parengiamųjų arba papildomų veiksmų ESO priimtinomis sąlygomis galima imtis ir vykdant standartizacijos prašymą parengti Europos standartus arba Europos standartizacijos leidinius. Vis dėlto to daryti nerekomenduojama, kadangi programavimo arba jai lygiaverčiu etapu gali susidaryti tokia padėtis, kai nebaigus šio programavimo etapo neįmanoma susitarti dėl prašomų parengti leidinių ir atitinkamų prašyme nurodytų terminų.

Jei bendradarbiaujama su ESO (arba su NSI ar kitomis institucijomis, kaip apibrėžta reglamento 15 straipsnio 2 dalyje), pagal 15 straipsnio 1 dalies c punktą tokiam parengiamajam arba papildomam darbui leidžiama skirti Sąjungos finansavimą³⁵. Ši nuostata netaikoma, kai Komisija nusprendžia bendradarbiauti su kitais privačiais rangovais.

³⁴ Šiuo atveju Sąjungos finansavimas gali būti skiriamas remiantis reglamento 15 straipsnio 1 dalies c punktu.

³⁵ Finansavimas priklauso nuo to, ar Komisijos biudžete numatyta lėšų Europos standartizacijos veiklai, ir nuo SDP išdėstytų Sąjungos prioritetų.

5.4. Sritys, kuriose gali būti naudojami standartizacijos prašymai

Reglamente yra nustatytas **produktų** ir **paslaugų** Europos standartų ir Europos standartizacijos leidinių, kuriais **padedama įgyvendinti Sąjungos teisės aktus ir politiką**, teisinis pagrindas³⁶.

Vis dėlto 10 straipsnio 1 dalyje pabrėžiama, kad Komisija standartizacijos prašymą gali teikti „neviršydamą Sutartyse nustatytų įgaliojimų“. Atliekant standartizaciją, kuria padedama įgyvendinti Sąjungos teisės aktus, tie (išimtiniai, bendri arba papildomieji) įgaliojimai kyla iš Sąjungos teisės aktų, kuriuose Europos standartai arba Europos standartizacijos leidiniai apibrėžiami kaip vienas iš būdų prisidėti prie atitinkamų Sąjungos teisės aktų taikymo arba prie Sąjungos politikos įgyvendinimo.

Atsižvelgiant į savanorišką Europos standartų ir Europos standartizacijos leidinių taikymo pobūdį, Komisija standartizacijos prašymus gali teikti ESO gana plačioje srityje, net kai nėra atitinkamų sektorių (antrinės) teisės aktų. Vis dėlto tokiais atvejais Komisija negali prašyti parengti darniųjų standartų arba konkretų teisinį poveikį turinčių standartų, tačiau gali tiesiog prašyti ESO parengti Europos standartus arba Europos standartizacijos leidinius; pirmieji galėtų padėti panaikinti prieštaraujančius nacionalinius standartus ir taip padėti įgyvendinti Sąjungos politiką ir tikslus.

Tam tikrais atvejais dalykas, kuriam taikomas Europos standartas, gali būti apribotas pačiuose Sąjungos teisės aktuose. Būtent, standartizacijos prašymai negali būti teikiami dėl techninių taisyklių ar techninių standartų, jei Sąjungos teisės aktuose nustatyta, kad jie priimami Komisijos deleguotu arba įgyvendinimo aktu. Pavyzdžiui, Tabako gaminių direktyvos 2014/40/ES³⁷ 15 straipsnio 11 dalyje, 16 straipsnio 2 dalyje ir 20 straipsnio 13 dalyje yra apibrėžti specialieji Komisijos įgaliojimai nustatyti techninius standartus, kurie svarbūs įgyvendinant direktyvą. Be to, šiame konkrečiame pavyzdyje pagal tarptautinę teisę – PSO Tabako kontrolės pagrindų konvencijos, kurios viena iš šalių yra Europos Sąjunga, 5 straipsnio 3 dalį – atitinkamų techninių standartų nustatymo procesas negali būti perduotas standartizacijos organizacijoms ar bet kokiam kitam subjektui, kuriuose gali būti atstovaujama tabako pramonei.

Pavyzdžiui, kai Sąjungos teisės aktuose (pvz., dėl darbuotojų saugos ir sveikatos) nustatyta tik minimali apsauga, kai kurie klausimai į standartizacijos prašymus gali būti įtraukti tik tam tikru mastu, kadangi prašomi parengti Europos standartai negali sutapti su minimaliais teisiniais reikalavimais arba su nacionalinėmis jų įgyvendinimo priemonėmis ar jiems prieštarauti.³⁸ Parengus Europos standartus visada derinami nacionaliniai standartai, kurie (net jei taikomi savanoriškai) neturėtų prieštarauti esamiems nacionalinės teisės aktams.

Taikant oficialią prašymo priėmimo tvarką pagal reglamento 10 straipsnio 2 dalį ir 22 straipsnio 3 dalį (nagrinėjimo procedūra) užtikrinama, kad, priėmus prašymą, valstybėse narėse jis būtų pripažintas politiniu lygmeniu.

³⁶ Vis dėlto teisinį poveikį ir teisinių reikalavimų vykdymą paprastai galima užtikrinti tik Europos standartais.

³⁷ OL L 127, 2014 4 29.

³⁸ Tai nebūtinai reiškia, kad Komisija negali teikti standartizacijos prašymų. Pavyzdžiui, Europos standartuose galėtų būti nustatyti darnieji matavimo metodai poveikio lygiui nustatyti, net jei nacionalinėje teisėje reglamentuojamas kitoks poveikio lygis.

Jei prašymas grindžiamas Sąjungos politika, o ne Sąjungos teisės aktais, prieš pradedant pasirengimo darbus labai svarbu tinkamai pasikonsultuoti su valstybėmis narėmis. SDP yra svarbi priemonė diskusijai numatyti, nes prie jos rengimo gali prisidėti valstybės narės ir atitinkamos suinteresuotosios šalys.

Europos standartizacija ir standartizacijos prašymai – tai politikos priemonė, kuria, gavus teisės aktų leidėjo politinį pritarimą, gali būti naudojamos konkrečiame Sąjungos techniniame sektoriuje. Sektorių teisės aktuose gali būti nustatytos konkrečios naudojimosi šia priemone sąlygos ir reikalavimai.

Reglamente raginama ir skatinama plačiau naudotis Europos standartizacija, todėl – ir teikti Komisijos prašymus naujose politikos srityse. Sprendimai priimti su politika susijusį standartizacijos prašymą (kuriuo neprisidedama prie Sąjungos teisės aktų įgyvendinimo) turėtų būti priimami kiekvienu konkrečiu atveju, atsižvelgiant į sektorių ypatumus ir į ESO norą ir gebėjimą parengti prašomus Europos standartus arba Europos standartizacijos leidinius.

5.5. Sritys, kuriose turi būti naudojami standartizacijos prašymai

Priimant darniuosius standartus pagal reglamento 2 straipsnio 1 dalies c punktą, standartizacijos prašymas turi būti pateiktas tada, kai atitinkamuose teisės aktuose nustatyta, jog nuorodos turi būti skelbiamos Oficialiajame leidinyje. Nepateikus prašymo, nuorodos į standartą Oficialiajame leidinyje skelbti negalima, nes pagal apibrėžtį toks standartas negali būti laikomas darniuoju. Standarto, dėl kurio nepateiktas prašymas, Oficialiajame leidinyje negalima nurodyti ir kaip siekiamą teisinį poveikį turinčio darniojo standarto. Šiuo principu pabrėžiamas standartizacijos prašymų vaidmuo ir ESO atsakomybė: kad standartai būtų nustatomi atvirai ir skaidriai, visos suinteresuotosios šalys privalo nuo pat pradžių žinoti, kokius darbus pagal Komisijos prašymą turi atlikti ESO.

Standartizacijos prašymus taip pat privaloma pateikti dėl Europos standartų (ne darniųjų standartų), kuriais, paskelbus nuorodas Oficialiajame leidinyje, pagal atitinkamus sektorių teisės aktus nustatoma atitikties prielaida arba kitoks teisinis poveikis (pvz., Europos standartus, kuriais padedama taikyti Bendrąją produktų saugos direktyvą 2001/95/EB).

Abu pirmiau minimi atvejai susiję su „netiesioginių nuorodų teikimo“ (žr. 1 skirsnio 10 išnašą) taikymu darniesiems arba kitiems Europos standartams, kai Komisija vėliau skelbia nuorodas Oficialiajame leidinyje. Tokiais atvejais standartizacijos prašymas turi būti pateiktas Europos standartizacijos organizacijoms, kad būtų aiškiai apibrėžti viešieji poreikiai ir teisinė sistema, reikalavimai ir sąlygos, nes priimti sprendimus šiais klausimais niekada negali būti patikėta privatiems dalyviams.

Teisės aktų leidėjas tiesioginių nuorodų teikimą³⁹ (žr. 1 skirsnio 10 išnašą) kartais taiko esamiems Europos standartams arba jų dalims arba Europos standartams, kurie bus parengti ir paskelbti ateityje. Kai teikiamos nuorodos į esamus standartus, teisės aktų leidėjas ir be standartizacijos prašymo gali atrinkti tam tikrus standartus arba jų dalis. Vis dėlto atitinkamame pagrindiniame akte kartais reikalaujama, kad tokios nuorodos vėliau

³⁹ Teisės aktuose taikomas nuorodų teikimo metodas savaime nelemia savanoriško standartų taikymo. Pagal reglamentą standartizacijos organizacijų paskelbti standartai yra savanoriškai taikomos techninės specifikacijos. Tai taip pat yra aiškus ženklas teisės aktų leidėjui, kad standartai turėtų būti savanoriškas būdas prisidėti prie Sąjungos teisės aktų taikymo.

būtų pakeistos arba atnaujintos, pvz., Komisijos deleguotaisiais aktais. Tokiu atveju pagrindiniame teisės akte paprastai pateikiama nuoroda į standartizacijos prašymą, kaip apibrėžta reglamente, o vėliau į jį deleguotaisiais aktais gali būti įtrauktos tik tame prašyme prašomų parengti Europos standartų nuorodos.

Paprastai jei sektorių teisės aktuose pateikiama nekonkreči nuoroda į būsimus Europos standartus, kurie dar turi būti priimti, reikia:

- pateikti standartizacijos prašymą (reglamento 10 straipsnio 1 ir 2 dalys);
- įvertinti, ar parengti standartai atitinka prašymą (10 straipsnio 5 dalis);
- atitinkamais atvejais skelbti darniųjų standartų nuorodas Oficialiajame leidinyje (10 straipsnio 6 dalis) ir
- numatyti galimybę prieštarauti standartams (11 straipsnis arba sektorių teisės aktų nuostatos).

Kiti atvejai, kai reikia pateikti standartizacijos prašymą arba pakeisti esamą prašymą:

- kai sektorių teisės aktuose prašymas nurodomas kaip išankstinė sąlyga, kad Komisija galėtų prašyti parengti arba peržiūrėti tam tikrus jos nurodytus Europos standartus;
- tam tikrais atvejais, kai Komisija priima įgyvendinimo sprendimą dėl oficialaus prieštaravimo darniajam standartui (11 straipsnis arba sektorių teisės aktų nuostatos);
- kai pakeičiami teisės aktų, kuriuos įgyvendinti padedama standartais, reikalavimai arba taikymo sritis ir tie pakeitimai turi atsispindėti atitinkamuose Europos standartuose ir
- kai pagal priimtą standartizacijos prašymą prašomo atlikti darbo programa turi būti išplėsta, kad apimtų naujus standartus, kurie nėra įtraukti į pradinį prašymą, o pastarajame nenumatyta programos išplėtimo procedūra.

6. STANDARTIZACIJOS PRAŠYMO TAIKymo SRITIS, PRAŠOMO ATLIKTI DARBO PROGRAMA IR GALIOJIMAS

6.1. Standartizacijos prašymo taikymo sritis

Standartizacijos prašymo taikymo sritį lemia į jį įtraukti produktai, paslaugos ir su jais susiję objektai arba procesai (pvz., reguliuojama rizika, sąveikumas, prieinamumas ir t. t.). Taikymo sritis visada turi būti tinkamai apibrėžta ir atsispindėti ESO parengtoje prašomo atlikti darbo programoje⁴⁰.

Vis dėlto bet kuriame pagal prašymą parengtame standarte gali būti aptariami ir kiti, į prašymą neįtraukti, klausimai. Todėl, ypač rengiant standartus, kuriais padedama įgyvendinti Sąjungos teisės aktus, specifikacijos, kuriomis padedama įgyvendinti Sąjungos teisės aktus, turėtų būti kuo labiau atskirtos nuo kitų specifikacijų.

⁴⁰ Prašomo atlikti darbo programa – tai standartizacijos institucijos (ESO) darbo programoje (žr. reglamento 3 straipsnio 1 ir 2 dalis) saugomos pagrindinės informacijos ištrauka, kurioje pateikiama tik informacija apie prašymo vykdymą ir nurodomi leidiniai, kuriuos tuo metu faktiškai prašoma parengti. Prašomo atlikti darbo programa pagal šį dokumentą neapima projektų planavimo arba ataskaitų teikimo veiklos.

Jei besiplėtojantys standartizacijos poreikiai jau nebeatitinka jos pradinės taikymo srities (t. y. reikia įtraukti naujus produktus, paslaugas arba objektus), prašymas turi būti pakeistas remiantis reglamento 10 straipsnio 1 ir 2 dalimis. Tai ypač svarbu, kai keičiami Europos standartais grindžiami teisiniai reikalavimai. Pakeisti prašymo taikymo sritį ir užtikrinti, kad Komisija ir ESO vienodai suprastų, kurių naujų ar peržiūrėtų standartų tikimasi ir kokie yra jų pateikimo terminai, galima tik pakeitus esamą prašymą arba pateikus naują atskirą prašymą.

Kai kuriais atvejais nauju standartizacijos prašymu pagal naujus, išsamesnius Sąjungos derinimo teisės aktus (*lex specialis*) gali prireikti pakeisti arba tiesiogiai apriboti ankstesnio prašymo taikymo sritį.

6.2. Prašomo atlikti darbo programos ir darbo programų pakeitimai

Visi standartizacijos prašymai, priimti remiantis reglamento 10 straipsnio 1 ir 2 dalimis, turi būti apibrėžti, t. y. juose turi būti aiškiai apibrėžti visi prašomi parengti leidiniai arba dalykas arba pateikti kiti aiškūs kriterijai ir nurodymai, pagal kuriuos ESO turi sudaryti prašomo atlikti darbo programą.

Šiomis aplinkybėmis sąvoka „apibrėžti“ taip pat reiškia, kad Komisija ir atitinkama (-os) ESO tarpusavyje suderino ir (arba) apsvaistė darbo programą, kuri gali būti išplėsta pateikus naują standartizacijos prašymą. Vis dėlto prašyme gali būti nurodytas vėlesnio darbo programos atnaujinimo, pvz., paskelbus tam tikrus prašomus parengti standartus, terminas arba tvarka arba nustatytos tik bendrosios prašomų parengti specifikacijų ribos, o Europos standartizacijos organizacijoms paliekama teisė siūlyti, kiek reikia leidinių prašymui įvykdyti.

Pateikiant standartizacijos prašymus dėl darnųjų standartų, svarbu, kad visi prašomo atlikti darbo programos atnaujinimai būtų akivaizdžiai tiesiogiai grindžiami pradinio prašymu, t. y. pradine jo taikymo sritimi ir reikalavimais, nes tik tada nuorodas galima skelbti Oficialiajame leidinyje. Tokiu atveju prašyme gali būti nustatyta procedūra⁴¹, pagal kurią atitinkama ESO, pasikonsultavusi su Komisija, jei ši, informavusi Standartų komitetą, tam pritaria, į prašomo atlikti darbo programą gali įtraukti naują darniojo standarto objektą.

6.3. Standartizacijos prašymo galiojimas

Įvykdžius pradinę prašomo atlikti darbo programą ir paskelbus visus leidinius, laikoma, kad standartizacijos prašymas yra **įvykdytas**. Vėliau galima įtraukti naujų standartizacijos objektų (ne esamų peržiūrėtų leidinių) šiais būdais:

- pateikti naują prašymą;
- pateikti pradinio prašymo pakeitimą arba
- laikytis pradiname prašyme nustatytos procedūros.

⁴¹ Pateikiant su politika susijusius standartizacijos prašymus, nereikia ir netgi nederėtų nustatyti jokios procedūros, nes nėra jokių vėlesnių reguliuojamų procedūrų (pvz., paskelbimo Oficialiajame leidinyje), pagal kurias reikėtų atnaujinti prašomo atlikti darbo programas, ir tokiais prašymais neribojama ESO galimybė pradėti kitą, į prašomo atlikti darbo programas neįtrauktą, standartizacijos veiklą.

Peržiūrint Komisijos prašomus parengti leidinius ir toliau vadovaujamasi įvykdytame prašyme nustatytomis sąlygomis. Vis dėlto paprastai įvykdyti prašymai savaime **nebaigia galioti**; tai ypač svarbu pateikiant prašymus parengti Europos standartus, kuriais padedama įgyvendinti Sąjungos teisės aktus ir kurie turi būti peržiūrėti atsižvelgiant į technikos pažangą pagal pradiname prašyme nustatytas sąlygas (įskaitant visus pakeitimus).

Priėmusi įgyvendinimo sprendimą dėl oficialaus prieštaravimo darniajam standartui, Komisija pagal 10 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatytas procedūras gali pateikti papildomą standartizacijos prašymą. Tokia sąlyga nustatyta ne todėl, kad pradinis prašymas gali būti nepakankamas ar negaliojantis, o siekiant aiškiai įvertinti trūkumus ir nustatyti standarto peržiūros arba pakeitimo terminus.

Tam tikrais atvejais prašymas laikomas netekusiu galios arba panaikintu, pvz.:

- kai jis pakeičiamas nauju prašymu arba pakeitimu; kai kuriais iš tokių atvejų ankstesnio prašymo taikymo sritis gali susiaurėti ir jis gali būti laikomas iš dalies netekusiu galios;
- kai prašyme yra konkretus punktas, kuriame apibrėžiamos jo netekimo galios sąlygos, pvz., prašymas gali netekti galios, kai visiškai įvykdoma prašomo atlikti darbo programa (t. y. prašymas įvykdomas) arba jei jo nepatvirtina nė viena ESO ir
- kai Komisija mano, kad prašymas nebeaktualus⁴², pvz., kai panaikinami teisės aktai, prie kurių įgyvendinimo prisidedama, arba kai pagal senąjį prašymą ESO taip ir nesudaro prašomo atlikti darbo programos.

Prašymui netekus galios arba jį panaikinus, juo nustatytos sąlygos jau nebetaikomos pagal jį parengtų leidinių patikslinimams.

6.4. Europos standartų, kuriais padedama įgyvendinti Sąjungos teisės aktus, patikslinimai

Visi Komisijos prašomi parengti Europos standartai, kuriais padedama įgyvendinti Sąjungos teisės aktus, rengiami pagal tas pačias ESO taisykles ir principus, kaip ir bet kurie kiti Europos standartai. Vienintelis skirtumas tas, kad rengiant tokius standartus turi būti laikomasi ir paisoma prašyme nustatytų konkrečiais Sąjungos teisės aktais grindžiamų reikalavimų siekiant parengti tokius Europos standartus, kurie atitiktų viešąjį interesą ir teisinius poreikius.

Tos pačios taisyklės ir principai taikomi ir peržiūrint tokius standartus. Visų pirma peržiūrint darnųjį standartą, kuriuo padedama įgyvendinti Sąjungos derinimo teisės aktus, turi būti ir toliau taikomi tie patys standartizavimo principai, kad jo nuorodą būtų galima skelbti Oficialiajame leidinyje.

Atitinkamos ESO, peržiūrdamos Europos standartus, kuriais padedama įgyvendinti Sąjungos teisės aktus (pvz., rengdamos naujus prašomus parengti standartus), taip pat turėtų atsižvelgti į visus galimus tokių standartų apribojimus arba specialiąsias sąlygas pagal sektorių teisės aktus, pvz., ar, kai nepateikiamas peržiūrėtas standartizacijos

⁴² Paprastai prieš nusprendžiant, kad prašymas neteko galios, reikėtų pasikonsultuoti su Standartų komitetu; kai kuriais atvejais turėtų būti laikomasi tos pačios procedūros, kaip ir priimant prašymą.

prašymas arba neatliekami kiti Komisijos veiksmai, į peržiūrėtą darnųjį standartą gali būti įtraukti nauji standartizacijos objektai.

6.5. Poveikis pagal Direktyvą 98/34/EB pateiktiems standartizacijos prašymams

Atsižvelgiant į reglamento 1 straipsnį ir į tai, kad 10 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatyti vieninteliai tiesiogiai taikytini naujų Europos produktų ir paslaugų standartų ir standartizacijos leidinių, kuriais padedama įgyvendinti Sąjungos teisės aktus ir politiką, rengimo kriterijai ir tvarka, galimybės apibrėžti visiškai naujus standartizacijos objektus ir juos įtraukti į pagal tuos senuosius prašymus parengtas prašomo atlikti darbo programas remiantis pagal Direktyvoje 98/34/EB nustatytas procedūras (senuosius įgaliojimus) pateiktais prašymais yra ribotos.

Vis dėlto senieji prašymai tebegalioja, ypač kai:

- visi į prašomo atlikti darbo programą jau įtraukti leidinių patikslinimai yra įtraukti ir į pradinį, senąjį standartizacijos prašymą;
- anksčiau prašytas atlikti darbas tebesvarstomas pagal senajame prašyme nurodytus reikalavimus ir terminus ir
- prašomo atlikti darbo programa yra atnaujinta pagal pradiniam prašyme aiškiai apibrėžtus procedūras, kriterijus ir terminus ir prašomi parengti leidiniai yra aktualūs įgyvendinant atitinkamus Sąjungos teisės aktus arba politiką.

Jei senajame prašyme nenumatyta aiškos tvarkos arba ESO nesuteikiama įgaliojimų apibrėžti naujų standartizacijos objektų, naujame remiantis 10 straipsnio 1 ir 2 dalyse teikiamame prašyme turi būti atsižvelgta į bet kokius naujus viešuosius standartizavimo poreikius. Tai ypač svarbu, kai remiantis senaisiais standartizacijos prašymais rengiami darnieji standartai.

Tinkamai pagrįstais atvejais pagal senąjį prašymą parengti darniuosius standartus sudaryta darbo programa galėtų būti išplėsta pakeitimu, kuris nėra įgyvendinimo aktas, pateiktu pasikonsultavus su Standartų komitetu. Vis dėlto tokiais atvejais į prašomo atlikti darbo programą rekomenduojama įtraukti tik vieną, o ne kelis naujus standartizavimo objektus. Jei reikalingi keli nauji darnieji standartai arba buvo peržiūrėti Sąjungos derinimo teisės aktai, kai būtina, turėtų būti pateiktas konsoliduotas prašymas, kuriuo panaikinamas senasis prašymas, kad būtų nustatytos nuoseklios ir teisiškai teisingos viso standartizavimo darbo sąlygos⁴³ ir būtų pateiktas vienas prašymas, pagal kurį vykdoma prašomo atlikti darbo programa.

7. ESO PARENGTŲ DOKUMENTŲ ATITIKTIES VERTINIMAS

7.1. Atitikties vertinimo priežastys ir apimtis

Pagal reglamento 10 straipsnio 5 dalį „Komisija drauge su Europos standartizacijos organizacijomis įvertina, ar Europos standartizacijos organizacijų parengti dokumentai tenkina jos pradinį prašymą“. Pageidautina, kad šis atitikties vertinimas būtų atliekamas prieš tai, kai ESO oficialiai priima leidinį kaip Europos standartą arba Europos

⁴³ Siekiant skaidrumo ir teisinio tikrumo standartizacijos prašymai parengti darniuosius standartus turėtų būti lengvai prieinami visoms suinteresuotosioms šalims ir grindžiami galiojančiais Sąjungos teisės aktais.

standartizacijos leidinį. Atliekant šį vertinimą turėtų būti gauta grįžtamosios informacijos apie standartizacijos procesą (įskaitant atitinkamai technines institucijas ir (arba) technines tarybas) vykdant standartizacijos prašymą, tačiau neturi būti išsamiai nurodyta, kaip ESO turėtų atrinkti prašomų parengti leidinių specifikacijas, nes už tai visapusiškai atsako jos pačios.

Atitikties vertinimas ypač svarbus teikiant prašymus parengti darniuosius standartus, siekiant užtikrinti, kad standartai atitiktų prašyme nustatytus reikalavimus ir Komisija nedelsdama galėtų skelbti nuorodas Oficialiajame leidinyje. Juo taip pat siekiama užtikrinti ESO galimybę gauti papildomų rekomendacijų dėl reikalavimų pagal atitinkamus Sąjungos teisės aktus.

Vertinant dokumento atitiktį prašymui ir bet kokiems su juo susijusiems teisiniams reikalavimams, iš esmės reikėtų sutelkti dėmesį į du svarbiausius dalykus:⁴⁴

- nustatyti ir įvertinti, **kokia apimtimi į dokumentą yra įtraukti ir juo įgyvendinami prašyme nurodyti reikalavimai**, t. y. kokia apimtimi į darniojo standarto projektą yra įtraukti ir juo įgyvendinami taikytini teisiniai (ir esminiai) reikalavimai ir
- įvertinti, ar **dokumente skiriamas pakankamas dėmesys įtrauktiesiems prašymo reikalavimams**, t. y. ar darniojo standarto projekte skiriama pakankamai dėmesio kiekvienam įtrauktajam teisiniui (ir esminiam) reikalavimui atsižvelgiant į atitinkamus teisinius reikalavimus (pvz., sveikatos apsaugą, saugą, saugumą, aplinkos apsaugą, prieinamumą ir sąveikumą) ir į bendrai pripažintus naujausius technikos laimėjimus.

Be to, darniojo standarto atitikties vertinimo metu turi būti patikrinta ir įvertinta, ar yra informacijos, rodančios, kokius teisinius reikalavimus siekiama įgyvendinti darniojo standarto projektu (žr. III dalies 2.8.4 skirsnį), taip pat bendrasis šios informacijos turinys.

Vertinant „atitiktį standartizacijos prašymui“, taip pat turėtų būti bendrai tikrinama, ar pakankamai laikomasi pripažintų dokumentų rengimo principų, įskaitant sektorių dokumentų rengimo taisykles, kurias gali nustatyti pačios ESO. Paprastai reikalaujama, kad ESO nuosekliai taikytų savo dokumentų rengimo taisykles, ypač lygiavertes tarptautinių standartų rengimo ir pateikimo taisyklėms, siekiant užtikrinti, kad jų standartai būtų tinkamos kokybės ir turėtų tarptautinę svarbą.

7.2. Atitikties vertinimo būdas

Teikiant kiekvieną standartizacijos prašymą, jį teikiantis Komisijos padalinys privalo susitarti su ESO dėl praktinio atitikties vertinimo vykdymo. Pagal 10 straipsnio 5 dalį ESO už vertinimą atsakingiems asmenims privalo suteikti neribotą prieigą prie reikalingų dokumentų, įskaitant nuorodas į norminius dokumentus, ir dalyvauti atitinkamuose techninių institucijų arba lygiaverčių standartus rengiančių subjektų posėdžiuose.

Tai gali būti daroma trimis būdais:

- i. reikalaujamą informaciją apie vertinimą ir išvadas Komisijai pateikia pačios ESO, remdamosi savikontrole, ir vertinimo rezultatai pagrindžiami tinkamai

⁴⁴ Rengiant leidinius, kuriais padedama įgyvendinti Sąjungos politiką, atitikties teisiniams reikalavimams paprastai vertinti nereikia.

užregistruotais dokumentuose duomenimis apie būdus ir priemones, kuriais užtikrinamas standartizacijos prašymo vykdymas, pvz., specialiais kontroliniais sąrašais, ataskaitomis ir t. t., parengtais dokumentų rengimo ir vertinimo metu arba

- ii. nuo ESO vykdomo standartizacijos proceso nepriklausomi ESO samdomi ekspertai įvairiais standartų rengimo etapais atlieka aiškiai apibrėžtas užduotis, o vertinimo rezultatus praneša ESO ir Komisijai arba
- iii. atsakingasis Komisijos padalinys aktyviai dalyvauja standartizacijos procese, įvairiais standartų rengimo etapais vertina rezultatus ir su atitinkama ESO pradeda dialogą apie vertinimo rezultatus.

Kai pateikiami su politika susiję standartizacijos prašymai, pačių ESO parengtos informacijos Komisijos padaliniui visada turėtų pakakti išvadai, kad rezultatai atitinka pradinį prašymą, padaryti.

Išsamesnės informacijos apie priemones, kuriomis ir Komisija, ir ESO stebi, kaip vykdomi standartizacijos prašymai, pateikiama atskirame dokumente „Tolesnė su įgaliojimais susijusi veikla“.⁴⁵

7.3. Atitikties vertinimo rezultatų naudojimas

Techninės specifikacijos į prašomą parengti dokumentą įtraukiamos remiantis bendru sutarimu ir priimamos pagal ESO vidaus taisykles. Šis bendro sutarimo nustatymo procesas neapima atitikties vertinimo pagal 10 straipsnio 5 dalį, – tai yra reglamente nustatytas papildomas veiksmas, kuriuo siekiama užtikrinti Komisijos prašomų parengti Europos standartų ir Europos standartizacijos leidinių kokybę.

Europos standartizacijos organizacijoms visada turėtų būti suteikta galimybė vertinimo rezultatais vadovautis savo nuožiūra. Priėmus darnųjį standartą, atitinkama ESO pagal savo pačios principus ir taisykles turėtų nuspręsti, ar buvo visiškai arba iš dalies įvykdytos pradinio prašymo sąlygos ir ar informacija apie nuorodas gali būti pateikta Komisijai, kad ši galėtų skelbti nuorodas Oficialiajame leidinyje.

Komisija, prieš nuspręsdama, ar skelbti darniojo standarto nuorodas Oficialiajame leidinyje pagal 10 straipsnio 6 dalį, privalo turėti galimybę susipažinti su atitikties vertinimo rezultatais ir su informacija, rodančia, kaip atitinkama ESO praktiškai įgyvendino šiuos rezultatus. Ši informacija turėtų padėti Komisijai nedelsiant nuspręsti, ar nuorodos gali būti skelbiamos Oficialiajame leidinyje. Komisijos prerogatyva – įvertinti, ar ji gali, taikydama 10 straipsnio 6 dalį, patvirtinti vertinimo rezultatus, ar ne.⁴⁶ Kad ir koks būtų Komisijos vertinimas, siekdama skaidrumo ir vadovaudamasi gero administracinio elgesio principais ji turi suteikti galimybę susipažinti su atitinkamais dokumentais.

⁴⁵ http://ec.europa.eu/growth/single-market/european-standards/vademecum/index_en.htm.

⁴⁶ Praktiniu požiūriu gali būti reikalaujama, kad prieš priimant sprendimą skelbti nuorodas arba jų neskelbti Oficialiajame leidinyje turi tarpusavyje pasikonsultuoti atitinkamos tarnybos ir tokiu atveju Komisijos padalinys negali vienašališkai priimti sprendimo.

I PRIEDAS. AIŠKINAMOJI INFORMACIJA

1. Savanoriškai atliekamos standartizacijos svarba visuomenei

Standartizacija – rinkai reikalingų savanoriškai taikomų techninių specifikacijų nustatymo procesas. Tai priemonė, kuria suinteresuotosios šalys (rinkos dalyviai, pilietinė visuomenė, valstybės institucijos, įmonės) rengia technines arba kokybės specifikacijas siekdamos užtikrinti veiksmingumą, saugą, sąveikumą arba kitas sąlygas, reikalingas veiklai racionalizuoti, išlaidoms mažinti, geresnėms sąlygoms prekybai sudaryti ir t. t. Standartizacijos proceso metu suinteresuotosios šalys susitaria dėl standartuose pateiktų techninių specifikacijų, kurios, jei būtų taikomos, galėtų būti naudingos joms ir visuomenei. Standartai paprastai nustatomi taikant atvirą ir skaidrią procedūrą, grindžiamą bendru suinteresuotųjų šalių, kurioms reikia arba kurios nori juos taikyti, sutarimu.

Standartai gali būti susiję su bet kuriuo produktų, paslaugų arba procesų aspektu atsižvelgiant į juos taikančių subjektų poreikius. Savanoriškai atliekamos standartizacijos srityje standartų svarbą rinkai lemia rinka, o ypač – dalyvaujantieji arba galintieji dalyvauti standartizacijos procese.

Kadangi įgyvendinant standartizaciją sutelkiami visų sričių ekspertai, tai tinkama ir galinga priemonė, padedanti bendru sutarimu sukurti žinių visumą, kuri vėliau atsispindi naujausiais technikos laimėjimais grindžiamose techninėse specifikacijose. Standartai turėtų būti reguliariai peržiūrimi atsižvelgiant į technologijų pokyčius.

Be to, standartais jau daug metų naudojamosi sprendžiant tokių visuomenės gyvenimo sričių kaip sveikatos apsauga ir sauga problemas. Kai kuriais atvejais savanoriškai taikomais standartais padedama užtikrinti saugą, kai nėra teisinių reikalavimų, o kitais atvejais teisės aktų leidėjai, užuot patys rengę savanoriškai taikomas specifikacijas, pateikia nuorodas į standartus arba į standartuose esančias technines specifikacijas ir kartais nurodo, kad šie yra privalomi ir neatsiejami nuo teisinių reikalavimų.

Standartai yra savanoriškai taikomi, nes standartų – pačių savaime ir kai juos paskelbia standartizacijos organizacijos – taikymas visada yra savanoriškas. Privačios standartizacijos organizacijos neturi įgaliojimų reikalauti, kad standartus taikyti privaloma. Šis principas paprastai taikomas teisės aktuose, pateikiant nuorodą į standartus. Vis dėlto teisės aktų leidėjas gali nuspręsti, kad taikyti standartus arba tam tikras jų dalis privaloma, pvz., siekiant užtikrinti sąveikumą, suskirstyti produktus pagal veiksmingumą arba patikrinti atitiktį teisės aktuose nustatytoms ribinėms vertėms. Vis dėlto dažniausiai standartai komerciniu požiūriu tampa privalomi remiantis privačiomis tarp ekonominės veiklos vykdytojų sudarytomis sutartimis.

Bendrasis savanoriškai taikomų standartų vaidmuo daugialypis ir jais padedama:

- produktams ir paslaugoms lengviau patekti į rinką;
- gerinti įmonių veiklos efektyvumą;
- sudaryti palankesnes sąlygas inovacijoms arba jas skleisti;
- padėti įgyvendinti saugos ir sveikatos, sąveikumo arba kitus teisės aktus;
- skatinti IRT privatumą, saugumą ir sąveikumą ir

- spręsti svarbias visuomenės problemas, kaip antai klimato kaita, tvarus išteklių naudojimas, inovacijos, gyventojų senėjimas, neįgalių asmenų integravimas, vartotojų apsauga, darbuotojų sauga ir darbo sąlygos.

Kartais standartai taikomi netinkamai ir reikėtų imtis priemonių, kad tam būtų užkirstas kelias.

Prie nacionalinės įmonių politikos įgyvendinimo paprastai prisideda nacionalinės standartizacijos institucijos. Europos Sąjungoje šių institucijų vaidmuo dvejopas:

- jos tarnauja nacionalinėms suinteresuotosioms šalims ir
- jos bendradarbiauja tarpusavyje Europos lygmeniu siekdamos padėti įgyvendinti Sąjungos politiką ir derinti nacionalinius standartus remiantis ESO atliekamu darbu.

2. Sąjungos standartizacijos politika. Trumpa istorinė apžvalga

Pirmas svarbus teisės aktas, kuriuo nustatyta Sąjungos standartizacijos politika, buvo Direktyva 83/189/EEB, kuria NSI buvo įpareigtos pranešti Komisijai, ESO ir viena kitai apie savo standartizavimo darbo programas. Direktyvoje taip pat buvo straipsnis, kuriuo Komisijai buvo leidžiama prašyti ESO per tam tikrą terminą parengti (produktų) Europos standartus.

Standartizacijos politikos požiūriu Direktyva 83/189/EEB buvo paruošta dirva naujam požiūriui – teisiniam metodui, kuriuo derinami teisės aktuose nustatyti produktų reikalavimai, o savanoriškai taikomi Europos standartai (darnieji standartai) pasitelkiami kaip svarbi pagalbinė derinimo priemonė. Naująjį požiūrį Ministrų Taryba patvirtino 1985 m. gegužės 7 d. Rezoliucijoje dėl naujojo požiūrio į techninį derinimą ir standartus⁴⁷. Į šį 2008 m. naująja teisės aktų sistema⁴⁸ patikslintą metodą yra įtrauktos gairės, pagal kurias su produktais susijusiuose teisės aktuose nustatomi tik esminiai reikalavimai, o ESO paliekama teisė šiems reikalavimams vykdyti reikalingus techninius duomenis išdėstyti savanoriškai taikomuose darniuosiuose standartuose.

Dėl naujojo požiūrio tapo būtina nustatyti Europos standartizacijos politiką siekiant padėti įgyvendinti su produktais susijusius derinimo teisės aktus ir užtikrinti viešojo ir privačiojo sektorių partnerystę, kurioje dalyvautų Sąjunga ir ESO, kad būtų vienodai suprantami tikslai, kuriais skatinamas bendrosios rinkos veikimas.

Naujojo požiūrio direktyvose pirmą kartą sistemingai pradėtas taikyti metodas, kai Sąjungos teisės aktuose pateikiamos nuorodos į Europos standartus, vėliau išplito ir į kitas sritis. Taikyti šį metodą pirmą kartą oficialiai skatinta 1992 m. birželio 18 d. Tarybos rezoliucijoje⁴⁹ (17 ir 21 punktuose), kurioje Komisija raginama, jei reikia, jį taikyti rengiant būsimus teisės aktų projektus.

Rezoliucijoje (17 punkte) taip pat buvo raginama Europos standartus taikyti ir kaip ekonominės ir pramoninės integracijos bendrojoje rinkoje skatinimo priemonę. Tai reiškia skatinti Europos standartizaciją pagal Europos politiką, net kai ši nėra grindžiama teisės aktais, pvz., naujųjų technologijų srityje.

⁴⁷ OL C 136, 1985 8 4.

⁴⁸ Sprendimas Nr. 768/2008/EB (OL L 218, 2008 8 13).

⁴⁹ OL C 173, 1992 7 9.

1998 m. Direktyva 83/189/EEB buvo pakeista Direktyva 98/34/EB.

1999 m. Tarybos rezoliucijoje⁵⁰ (10 punkte) pabrėžiama, kad „Europos standartizacijos vaidmuo yra patenkinti konkrečius Europos rinkos poreikius, tarnauti visuomenės interesams, ypač prisidedant prie Europos politikos įgyvendinimo, pateikti standartus naujose srityse <...>“.

2003 m. lapkričio 10 d. rezoliucijoje⁵¹ Taryba pripažino „naujojo požiūrio“ – tinkamo ir veiksmingo reguliavimo modelio, kuriuo sudaromos sąlygos kurti technologines inovacijas ir didinti Europos įmonių konkurencingumą, – svarbą ir patvirtino, kad jo principus būtina taikyti ir naujose srityse.

Komisijos 2004 m. Komunikate dėl Europos standartizacijos vaidmens Europos politikos ir teisės aktų leidybos srityje⁵² pabrėžiama, kad „labai pageidautina išplėsti standartų taikymą Bendrijos teisės aktų srityje neapsiribojant viena bendra rinka, be abejo, atsižvelgiant į atitinkamų sričių specifiką remiantis Komisijos pasiūlymais dėl valdymo ir veiksmingesnio reguliavimo“.

2010 m. spalio 21 d. Rezoliucijoje „Europos standartizacijos ateitis“ (15 punkte)⁵³ Europos Parlamentas „pažymi, kad pastaraisiais metais standartizacijos įgaliojimų, sutvirtinančių teisės aktus tose srityse, kurių neapima naujasis požiūris, padaugėjo, taigi iš to matyti, kad šis modelis buvo priimtas daugelyje ES politikos sričių; mano, kad gerai būtų naudoti standartus ir kitose Sąjungos teisėkūros ir politikos srityse, o ne tik bendros rinkos srityje, atsižvelgiant į atitinkamų sričių ypatybes ir vadovaujantis geresnio reglamentavimo principais“.

Kadangi pagal Komisijos standartizacijos prašymus parengti Europos standartai buvo sėkmingai taikomi naujojo požiūrio / naujosios teisės aktų sistemos teisės aktuose dėl produktų, juos imta plačiau taikyti įgyvendinant ir kitus Sąjungos teisės aktus ir net politiką, kuri nėra grindžiama konkrečiais Sąjungos teisės aktais. Pradėjus įgyvendinti Direktyva 83/189/EEB nustatytą procesą, buvo priimtas Reglamentas (ES) Nr. 1025/2012 dėl Europos standartizacijos, pagal kurį Europos standartizacija yra pripažinta Sąjungos politikos priemone.

Šiuo reglamentu darniuosius standartus numatyta taikyti ne vien naujojo požiūrio / naujosios teisės aktų sistemos teisės aktų dėl produktų srityje. Darniaisiais standartais taip pat galima prisidėti prie su paslaugomis susijusių teisės aktų taikymo. Be to, reglamentu pirmą kartą sukurama bendroji teisinė bazė, kuria remiantis taikoma Europos standartizacija ir teikiami standartizacijos prašymai įgyvendinant Sąjungos politiką, kuri nėra grindžiama konkrečiais Sąjungos teisės aktais.

⁵⁰ OL C 141, 2000 5 19.

⁵¹ 2003 m. lapkričio 10 d. Tarybos rezoliucija dėl Europos Komisijos komunikato „Naujojo požiūrio direktyvų įgyvendinimo stiprinimas“ (OL C 282, 2003 11 25, p. 3).

⁵² COM(2004) 674 *final*.

⁵³ [http://www.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=en&reference=2010/2051\(INI\)](http://www.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=en&reference=2010/2051(INI)).

II PRIEDAS. INFORMACINIAI DOKUMENTAI APIE SĄJUNGOS STANDARTIZACIJOS POLITIKĄ

- (1) Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1025/2012 dėl Europos standartizacijos:
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:316:0012:0033:LT:PDF>
- (2) 2011 m. vasario 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 182/2011, kuriuo nustatomos valstybių narių vykdomos Komisijos naudojimosi įgyvendinimo įgaliojimais kontrolės mechanizmų taisyklės ir bendrieji principai:
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/ALL/?uri=CELEX:32011R0182>
- (3) Komisijos komunikatas „Strateginė Europos standartų vizija. Tolesni tvaraus Europos ekonomikos augimo iki 2020 m. skatinimo ir spartinimo veiksmai (COM(2011) 311 *final*; 2011 6 1):
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0311:FIN:LT:PDF>
- (4) Komisijos tarnybų darbinis dokumentas (SEC(2011) 671 *final*; 2011 6 1): Poveikio vertinimas. Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Europos standartizacijos lydimasis dokumentas (COM(2011) 315 *final*):
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011SC0671&from=EN>
- (5) Naujoji teisės aktų sistema. Sąjungos derinimo teisės aktai, susiję su produktais:
http://ec.europa.eu/growth/single-market/goods/new-legislative-framework/index_en.htm
- (6) Bendrosios CEN, CENELEC ir ETSI, Europos Komisijos ir ELPA bendradarbiavimo gairės (2003 3 28):
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2003:091:0007:0011:EN:PDF>
- (7) ES produktų taisyklių įgyvendinimo Mėlynasis vadovas:⁵⁴
http://ec.europa.eu/growth/single-market/goods/building-blocks/index_en.htm

⁵⁴ Žr. 4.1.2 skyrių „Atitiktis esminiams reikalavimams. Darnieji standartai“.